

რესურსების პოლიტიკა სამართლიანი მომავლისთვის

ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის მემორანდუმი

გვსურს მადლიერება გამოვხატოთ წინამდებარე მემორანდუმის წინასწარ ვერსიებში შეტანილი წვლილისა და კომენტარებისთვის შემდეგი ადამიანების მიმართ:

ამალ დაბაბეში, ანა დი პანგრაციო, ანდრეა ბუესი, ენდრიუ ილო, აქსელ ჰარნეტ-სივერსი, ბარბარა უნმუბიგი, ბეთზაბეთ დელ ვალე მორერო, კარლოს მონგე, ქეთრინ კლენკი, ჩან რამი, კრისტინ მოზერ, ცინტია ბარენჰო, კორინ დეეკი, დავიდ ბარტლეტი, დივია გუფტა, დურუკან დუდუ, ერიკ ონდურუ, ფრედერიკ ნჯაუ, გიტანჯალი მორი, ჰამს ვერლომე, ჰაიკე ლოჰმანი, ჰაიდი ფელდტი, იაგოდა მუნიჩი, ჯენი ფრანკო, ჯოანა სიდოუ, ჯუტა კილი, კეიტ რავორტი, კატია ჰეიბახი, კატრინ სიდელი, კიმანი სანკარა, კულტოუმ ომარი, ლენარტ კუმპერ-შლაკე, მაიანა ტეკსეირა, მაია გეპელი, მალიკ ფერკოვიჩი, მარია სესილი რივზი, მორინ სანტოსი, მაქს მარვიდი, მიქაელ ბუესგენი, მუნა დაჯანი, ოზგურ გურბუზი, პინაკი დას გუფტა, რაიმუნფ ბლეიშვიცი, რეკარედო გალვეზი, სამუელ ნგუიფო, სბასტიან აინზუა აუერბახი, სისაი მისგანო, სუნიტა ნარაინი, სვენია ობერენდერი, ტომას ფატჰერი, ული ბრანდი, ვოფგანგ საში, ქსუ ტინგი, ზუკისვა კოტა.

სარჩევი:

1. სიუხვე და სამართლიანობა	8
2. ეკოლოგიური სტრუქტურის ფაქტორები და უსამართლობა	11
3. რატომ გაძნელდა ამ ტენდენციების შეჩერება?.....	15
4. ნორმატიული ჩარჩოები სამართლიანი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო რესურსების პოლიტიკისთვის	26
5. სამართლიანი მომავალის სტრატეგიები.....	30
6. რა არის შემდეგი?.....	42

წინასიტყვაობა

ჩრდილოეთ ამერიკასა და ჩიკაგოში ბიტუმოვანი ქვიშაქვის მოპოვება, აზიასა და აფრიკაში მიწის ფართომასშტაბიანი შესყიდვები, ჩინური ინვესტიციები სამთო მრეწველობაში მეკონგის რეგიონში, ლათინურ ამერიკაში სოიოს წარმოება – ეს არის მცირე ჩამონათვალი იმის დასადასტურებლად, რომ მსოფლიო რესურსები სიმდიდრის მოხვეჭის დიდი წყაროა. ჰაინრიკ ბიოლის ფონდი და მისი პარტნიორები, არ ეთანხმებიან მსგავს მიდგომას, რადგან მას შედეგად არ მოაქვს მოგების სამართლიანი განაწილება – რაზეც საყოველთაოდ ამყარებენ იმედებს – და არც სიღარიბის შემცირება. პირიქით, ჩვენ ვხედავთ ყველა იმ უბედურებას რაც რესურსების ათვისებას მოაქვს: საბაზრო და ეკონომიკური ძალების მეტი კონცენტრაცია რესურსების ასათვისებლად, ეკოსისტემების გაუარესება და სოციალური უთანაბრობის ზრდა.

ამიტომაც, სამართლიანი მომავლისათვის აუცილებელად მიგვაჩნია სრულიად განსხვავებულ მოსაზრებებსა და კონცეფციების დანერგვა, რაც ენერგეტიკისა და სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის ფუნდამენტურად ახალი რესურსების პოლიტიკით შეცვლას გულისხმობს. ჩვენ სოლიდარობას ვუცხადებთ ადამიანებს, რომლებიც იცავენ თავიანთ დემოკრატიულ უფლებებსა და საარსებო საშუალებებს. ჩვენ მხარს ვუჭერთ სოციალურ და ეკოლოგიურ ტრანსფორმაციას ყველგან, გერმანიით დაწყებული, ევროპიდან ნიგერამდე და ჩეხეთიდან დასავლეთ ბალკანეთამდე. ჩვენ აგიტაციას ვუწევთ რესურსების გამოყენების მკვეთრ შემცირებას, ევროპული კორპორაციებისთვის გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების სტანდარტების დაწესებას. ჩვენი აზრით, ეკოლოგია, დემოკრატია და სამართლიანობა ერთი მთელის განუყოფელ ნაწილებს წარმოადგენენ.

ამდენად ჩვენი მთავარი კითხვაა თუ როგორ მოვახდინოთ ბუნებრივი რესურსების გამოყენების ორგანიზება ისე, რომ დავიცვათ ჩვენი სამყაროს ეკოლოგიური წონასწორობა და ამავდროულად გავამლიეროთ ადამიანის უფლებები და დემოკრატია. ჩვენ გავმართეთ საერთაშორისო დიალოგი სათაურით „რესურსების სამართლიანობა შეზღუდულ სამყაროში“, რომლის ფარგლებშიც ვეცადეთ აგვესახა ის ცოდნა და ხედვა, რომელიც ამ საკითხებთან მიმართებაში სხვადასხვა რეგიონში მცხოვრებლებს, კონკრეტულად კი ჩვენ პარტნიორ ქვეყნებში, ასევე გერმანიასა და ევროპაში მცხოვრებ ახალგაზრდა ადამიანებს გააჩნიათ.

წინამდებარე მემორანდუმი ამ პროცესის ერთ-ერთი შედეგია. იგი მკაფიოდ აყალიბებს რესურსების პოლიტიკაზე მუშაობის ნორმატიულ ჩარჩოებს, ხსნის სამოქმედო არეალსა და მასში ჩარევის შესაძლებლობებს. ეს ყოველივე იმსახურებს

ყურადღებას, განხილვას და შემდგომ განვითარებას შესაბამის რეგიონებსა და ქვეყნებში. მემორანდუმი უნდა მოვიაზროთ როგორც რესურსების პოლიტიკის სტრატეგიის ერთი შესაძლო კომპონენტი. დიალოგის პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ჩვენს უცხოურ ოფისებსა და პარტნიორ ქსელებში არის რესურსების პოლიტიკის გამოწვევებში ინტენსიურად ჩართულობის დასაწყისი, რაც უაღრეს მნიშვნელობას ანიჭებს დემოკრატიულ მონაწილეობას, ადამიანის უფლებებს, რესურსების დაცვასა და სამართლიანობას. მე მსურს მაძლობა გადავუხადო ჩვენს კოლეგებს საზღვარგარეთ, რომლებმაც ორგანიზება გაუკეთეს მომავლის სემინარებს რეგიონებში, რითაც გადამწყვეტი როლი შეასრულეს მთლიანად ამ პროექტის წარმატებით განხორციელებაში.

მე ძალზედ მახარებს ხალხის ის დიდი რაოდენობა, მხედველობაში მაქვს მონაწილეები 29 ქვეყნიდან, ვინც ბოლო ორი წელია მონაწილეობს მთელ ამ პროცესში და მომავლის 10 სემინარში, რათა გაგვიზიარონ მოსაზრებები, პერსპექტივები და გაანალიზონ ყოველივე ჩვენთან ერთად. მაძლობას ვუხდი საკონსულტაციო საბჭოს ხელშეწყობისთვის, რაც დაგვეხმარა მრავალი მოსაზრების ჩამოყალიბებასა და არსის გააზრებაში. მინდა გამოვხატო მაძლიერება ქრისტიანე შემნიცის და ლილი ფურის მიმართ. მათ დაებადათ იდეა ამ პროცესისა, მათვე გაუწიეს მას კოორდინაცია და თავიდანვე აიღეს პასუხისმგებლობა მის წარმართვაზე. ისინი ჩართულნი იყვნენ მემორანდუმის ირგვლივ უამრავ განხილვებში სხვა მრავალ მონაწილესთან ერთად. დარწმუნებული ვარ რომ ეს მემორანდუმი, როგორც ეს საბოლოოდ ჩამოყალიბდა გიბიძგებთ ფიქრისა და მოქმედებისკენ.

განსაკუთრებული მაძლობა მსურს გადავუხადო რალფ გრისს და ანეტ კრაუსს. როგორც მთელი ამ პროცესის, ისევე მომავლის სემინარების და შეხვედრების მოდერატორმა, რალფ გრისმა უმნიშვნელოვანესი წვლილი შეიტანა წარმატებაში და განსაკუთრებით მონაწილეთა მოტივაციასა და მათთვის სასიამოვნო გარემოს შექმნაში. ანეტ კრაუზი დიდი საქმის ცოდნით უძღვებოდა ადმინისტრაციულ, ორგანიზაციულ და ფინანსურ საქმიანობას. აგრეთვე მინდა მაძლობა მოვახსენო ჯანინ კორდუანს, ინკა დევიტს, აბი დ'არსის, რამონა საიმონს, ლარა კაპალს და ინკა ბოშს მათი აქტიური მონაწილეობისა და წვლილისთვის.

ბარბარა უნმიუსიგი

ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის პრეზიდენტი

მემორანდუმის ისტორია

წინამდებარე მემორანდუმი ორწლიანი პროცესის შედეგია. დიალოგის პროექტში „რესურსების სამართლიანობა შეზღუდულ სამყაროში“ ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდმა თავი მოუყარა ახალგაზრდებს 29 ქვეყნიდან, რომლებმაც შეისწავლეს რესურსების საკითხები თავიანთ რეგიონებში ათი „მომავლის სემინარის“ ჩარჩოებში ლათინურ ამერიკაში, ევროპაში, ახლო აღმოსავლეთში და ჩრდილოეთ აფრიკაში (თურქეთის ჩათვლით), აფრიკის საჰარასა და აზიაში. თითოეული მომავლის სემინარის მონაწილეებმა თავი მოუყარეს თავიანთ გამოცდილებას, იდეებსა და ხედვას და ჩამოიტანეს ბერლინში, სადაც მათ ორი დღის განმავლობაში განიხილეს და ჩამოაყალიბეს სამომავლო იდეები ბიოლის ფონდის გერმანელ და საერთაშორისო გუნდთან ერთად. ამ პროცესს ხელი შეუწყო საერთაშორისოდ ცნობილმა, გარემოს დაცვისა და ადამიანის უფლებების დაცვის 11 ექსპერტისგან შემდგარმა მრჩეველთა საბჭომ.

„ალტერნატიული ხედვის მეშვეობით ჩვენ ყურადღების ქვეშ ვაქცევთ სამყაროს სხვადასხვა მიწებზე მცხოვრები მკვიდრი მოსახლეობის ხედვებს, რომელთათვის ტყეები, მზე, ქარი და წყალი არა მხოლოდ რესურსებია, არამედ ბუნების არსებითი ელემენტები და საერთო სიკეთეები, რაც სიცოცხლეს ანიჭებს ჩვენს რთულ ერთიან ქსელს, რომელსაც განვეკუთვნებით. ამიტომ ხაზს ვუსვამთ იმას, რომ ხელახლა უნდა გავიაზროთ ჩვენი სიტყვები, რათა დავანგრიოთ გაბატონებული დისკურსი ჩვენს ირგვლივ არსებულ სამყაროს მიმართ დამოკიდებულების შეცვლის მეშვეობით“.

*ედგარო გარსია, მარიანა რეის და როსალია სოლეი,
მექსიკის მომავლის სემინარის დელეგატები, ცენტრალური ამერიკა და
კარიბის ქვეყნები*

მემორანდუმის მიზანია თავი მოუყაროს დებატების ძალზე განსხვავებულ მიმართულებებს. მას არ აქვს რეგიონებში ჩატარებული დებატების სირთულეების და მრავალფეროვნების სრულად გადმოცემის პრეტენზია. თუმცა ძლიერ შთაგონებულია რეგიონალური მომავლის სემინარების შედეგებით, დელეგატთა სრულიად განსხვავებული მოსაზრებებითა და მრჩეველთა საბჭოს ხედვებით. იგი წარმოადგენს ორი წამყვანი ავტორის სუბიექტურად შერჩეულ მოსაზრებებსა და დასკვნას და არავითარ შემთხვევაში არ აქვს მცდელობა შექმნას გლობალური კონსენსუსის სურათი – რაც ფაქტიურად არც არსებობს! მემორანდუმის მცდელობაა ეს იყოს პირველი ნაბიჯი მრავალთაგან ერთი ახალი შესაძლო

პერსპექტივის კვლევაში, რომლის მთავარი მახასიათებლები წამყვანი ავტორების ევროპული წარსულიდან იღებს სათავეს.

იგი არ გვთავაზობს ერთმნიშვნელოვან მომავლის ხედვას და არც მზა პროგრამას ყველა ქვეყნისთვის, რეგიონისა და საზოგადოებისთვის. არამედ იგი აყალიბებს პრინციპებს და იდეებს რესურსების პოლიტიკისთვის სოციალურ–ეკონომიკური, გარემოს დაცვისა და დემოკრატიული სამართალის სამკუთხედისთვის საერთაშორისო ხედვით – რაც ამჟამად სასწრაფოდ საჭიროებს სხვადასხვა ქვეყნებისა და რეგიონების კონტექსტში გადატანას, დამუშავებას და განხილვას.

მოკლე შინაარსი და ერთი შეხედვით მთავარი გზავნილები

ამ მემორანდუმში *რესურსების პოლიტიკის* ცნება შემოტანილია მისი ანალიტიკური კუთხით განხილვის და სტრატეგიების შესახებ ინფორმირების მიზნით, თუ ვინ და როგორ აკონტროლებს და იყენებს გარემოს. *რესურსების პოლიტიკა* გვთავაზობს შევხედოთ მიმდინარე კონფლიქტებს რესურსების გამოყენების გარშემო, როგორც კომპლექსურ სისტემას ბუნების, ადამიანის, ინტერესების, ძალთა თანაფარდობის და კულტურების ურთიერთქმედებას სხვადასხვა *ტერიტორიებზე* (ადგილობრივ, რეგიონულ და გლობალურ დონეებზე). ეს თვალთახედვა გვთავაზობს პრობლემების გადაჭრას ადამიანისა და გარემოს უფლებების დაცვის კუთხით. იგი კითხვის ქვეშ აყენებს თვით ბუნების, როგორც რესურსის ცნებას და ამდენად გვაძლევს თავისუფლებას ვიფიქროთ ტრანსფორმაციულ სტრატეგიებზე.

ეკოლოგიური სტრესის, უსამართლობისა და დემოკრატიული სივრცის შევიწროების მთავარი ფაქტორებია:

1. ღრმად გამჯდარი რწმენა ბაზრების ეფექტიანობისა და ძლევამოსილების შესახებ: ცალკეულ ადამიანებსა და ქვეყნებს შორის ეკონომიკური გაცვლის დასარეგულირებლად, პოლიტიკური პროგრესის რწმენასთან ერთად, რაც განისაზღვრება მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდით, ქმნის ინსტიტუციონალურ და მენტალურ ინფრასტრუქტურებს, რასაც მივყავართ ბუნებისთვის ფულადი ფასის დადებამდე, საზოგადოებისთვის განკუთვნილი საერთო სარგებლის შეზღუდვასა და დარჩენილი რესურსების ხელში ჩაგდების პოლიტიკის გამართლებასთან.
2. მსხვილი საწარმოები (კერძო თუ სახელმწიფო) ჩართულნი არიან სხვადასხვა ეკონომიკურ სექტორებში ერთდროულად და იღებენ უზარმაზარ მოგებას იმიტომ, რომ ინარჩუნებენ ექსპლოატაციის არსებულ მოდელს. ეს საწარმოები

ძალზე მსხვილები და ძლევამოსილნი ხდებიან იმისთვის, რომ მათ მმართველობაზე რამე გავლენა მოახდინო. ისინი ფაქტიურად საერთაშორისო ბანკების მსგავსად „იმდენად დიდები არიან, რომ ვერ გააკოტრებ“ – და შესაბამისად ვერც დაატუსაღებ.

3. ეკონომიკური მმართველობის რეჟიმი, რომელიც ვაჭრობას და ინვესტიციებს არეგულირებს, იცავს არა ბუნებრივი გარემოს და უბრალო ადამიანის უფლებებს, არამედ მსხვილი ინვესტორს, ხოლო „სხვა“ საერთაშორისო რეგულაციებს, მაგალითად გაერთიანებული ერების ადამიანის უფლებებისა და გარემოს დაცვის საერთაშორისო კანონს, განიხილავს როგორც „რბილ კანონს“. კერძო და სახელმწიფო ეკონომიკის მმართველობის სტრუქტურებს კორპორაციული და პოლიტიკური ელიტები განაგებენ და ხელს უწყობენ მსოფლიოში არსებული პრაქტიკის გამტკიცებას, რომელიც ბუნებრივი რესურსების მეტ და მეტ მოპოვებას და მათით ვაჭრობას გულისხმობს – „სასაქონლო კონსენსუსი“.

ეს მემორანდუმი გვთავაზობს ახალ ხედვას, რომელიც აერთიანებს დემოკრატიას, ეკოლოგიას და ადამიანის უფლებებს და სახავს წინსვლის სამ ფუნდამენტურ გზას, რაც შეიძლება საფუძვლად დაედოს სამართლიან და მდგრად რესურსების პოლიტიკას.

- ა) ადამიანის უფლებების და გარემოს დაცვა ბაზრებისგან და ადამიანების გაძლიერება, რათა მათ უკეთ შეძლონ თავიანთი უფლებების დაცვა.
- ბ) უბრალო ადამიანებისთვის ბუნებრივ რესურსებზე, ფულად კაპიტალზე და ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.
- გ) პროდუქციის წარმოების და მოხმარებისას სოციალურ-ეკოლოგიური სამართლიანობის დაცვა.

რადგანაც კონფლიქტები და რეალური ძალაუფლება ადგილობრივ და ეროვნულ დონეებზე თავისებური სპეციფიკით გამოირჩევიან, წინამდებარე მემორანდუმი გვთავაზობს მხოლოდ რამოდენიმე მოსაზრებას საერთაშორისო კონტექსტში. თითოეულმა რეგიონმა თვითონ უნდა განსაზღვროს თუ რომელი მიდგომა შეესაბამება მას უკეთ, რათა გათვალისწინებული იქნას ის სპეციფიური გამოწვევები და რაც კონკრეტულად მისთვის არის დამახასიათებელი.

1. სიუხვე და სამართლიანობა

წაგიკითხავთ დღევანდელი ახალი ამბები? იმის მიხედვით, თუ მსოფლიოს რომელ ქვეყანაში იმყოფებით თქვენ ალბათ გაიგებდით ამბებს ბრაზილიაში ნავთობის საბადოს, მექსიკაში ახალი წიარისეული საბადოს, იორდანიაში ფიქალის ნავთობის დამუშავების, კანადაში ახალი ბიტუმოვანი ქვიშაქვის დამუშავების, ეთიოპიაში მიწის საკუთრებაში ახალი ინვესტიციების ჩადების, ინდოეთში უძველესი ტყეების განადგურების, მალაიზიაში ახალი პალმის ზეთის პლანტაციების ან ევროკავშირის ქვეყნებში ბიოდიზელის საწვავის დამუშავების შესახებ. იმის მიუხედავად თუ სად იმყოფებით, ახალი ამბები ბუნებრივი რესურსების მოპოვების შესახებ სულ უფრო და უფრო მეტად შუქდება დღევანდელ მედიაში.

მსგავსი ახალი ამბები გვაფიქრებინებს, რომ მხოლოდ მეტი რაოდენობის ბუნებრივი რესურსების მოპოვებით არის შესაძლებელი ეკონომიკური ზრდის მიღწევა, ქვეყნის აყვავება და სიღარიბის დაძლევა. რადგანაც ბუნებრივი რესურსები მწირია, მხოლოდ მათი უფრო ეფექტური გამოყენებით გახდება შესაძლებელი ეკონომიკის ზრდის მიღწევა. სხვადასხვა საქონლის მოხმარებამ და მაღალმა ფასებმა ნამდვილად შეუწყო ხელი ეკონომიკის ზრდას და დაეხმარა ათასობით ადამიანს მრავალ ქვეყანაში სიღარიბისგან თავის დაღწევაში.

განვითარების უფლება ძვირფასია, თუმცა ამავე დროს საკამათოც: განვითარების რომელი გზა, ვისთვის, და რის ფასად? ამ მოდელს მიღმა დარჩენილი ადამიანების ისტორიები პრესის სათაურებში ბუნებრივი კატაკლიზმების, კლიმატის ცვლილების ზეგავლენის, სიღარიბის, შიმშილის და უთანასწორობის, კორუფციის, უმუშევრობის და მისი კიდევ უფრო სავალალო ფორმის, მიგრაციის კონტექსტში მოიხსენიება.

ხშირად გარკვევით ვერ გამოხატავენ ან არც კი ესმით თუ რა არის საერთო რესურსების გამოყენების უმეტეს ფორმებს შორის: ეკოსისტემის ერთიანობა და ადამიანის ძირითადი უფლებები იგნორირებულია; ადამიანის უფლებები შელახული და ეკონომიურ მოდელებს შეწირულია, ეს უკანასკნელი კი არც ხალხის უმრავლესობისთვის მუშაობს და არც პლანეტისთვის.

ეს მემორანდუმი გვთავაზობს ახალ თვალთახედვას იმის შესახებ თუ როგორ შევხედოთ ადამიანების ურთიერთობას ბუნებასთან. ამისათვის, ეჭვქვეშ აყენებს ეკონომიკის ზოგიერთ ძირითად პრინციპს. გავრცელებული მოსაზრებების საპირისპიროდ, ის შესაძლებლობები რასაც ბუნება გვთავაზობს მწირი არ არის. მას აღდგენის, რეპროდუცირებისა და სტრუქტურების, ორგანიზმების და პროცესების

განახლების უდიდესი პოტენციალი გააჩნია. ბიოლოგიური თვალზასრისით ბუნება უხვია. პრობლემა ბუნებაში არ არის. პრობლემა არის ადამიანის ბუნებასთან ურთიერთობაში. ბუნების დანახვა ვიწრო ნეოკლასიკური ეკონომიკური თვალსაზრისით მრავალი საზოგადოებისთვის იქცა სტანდარტად. ამ პრიზმაში მხოლოდ ბუნების ცალკეული ნაწილები და მისი ფულადი ღირებულება შეიძლება დავინახოთ და გადავიყვანოთ ისინი „რესურსებში“. ზოგი რესურსი განახლებადია ზოგი კი არა – ყოველ შემთხვევაში არა ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლიობის მანძილზე. ამდენად, ბუნება მწირი კი არ არის, არამედ იგი სტრესის ქვეშ იმყოფება ადამიანის მიერ მისი ინტენსიურად გამოყენების, დაბინძურების და განადგურების გამო.

სიმწირის ცნება მხოლოდ ბუნებას არ ეხება არამედ იგი მრავალ კულტურაში, ცხოვრების წესში და მისწრაფებებში არის შეჭრილი. საზოგადოებები მთელი ძალით იბრძვიან შეზღუდული რესურსებისთვის. მაგრამ მეტის ფლობა ავტომატურად არ ნიშნავს უკეთ ცხოვრებას. მუდმივი შიში, რომ არ ჩამორჩე კონკურენციას რათა შენი წილი შეინარჩუნო, გავლენას ახდენს ადამიანთა კეთილდღეობაზე და სოციალურ ურთიერთობებზე. თიმ ჯექსონის სიტყვები რომ „ჩვენ გვარწმუნებენ დავხარჯოთ ფული, რომელიც არ გვაქვს, ისეთ რაღაცეებზე, რაც არ გვჭირდება რათა მოკლე დროით წარმოდგენა შევიქმნათ იმ ადამიანების თვალში ვინც არ გვანაღვლებს“ კარგად აფიქსირებს დასავლური ცხოვრების წესს, რაც მრავალი ადამიანის მიერ მთელ მსოფლიოში ნორმად აღიქმება.

ბუნებრივი რესურსების ათვისებას და ბუნების რესურსების რაციონალურ გამოყენებას შორის, რომელიც ადამიანის უფლებების დასაცავად, საარსებო საშუალებების და ცხოვრების სათანადო სტანდარტის უზრუნველსაყოფადაა საჭირო, დიდი განსხვავებაა. ამ განსხვავების ნაწილია პატივისცემა მათ მიმართ, ვისაც ექსპლოატაციას უწევენ, პატივისცემა ბუნების მიმართ და პატივისცემა მომავალი თაობების მიმართ. რა არის ტყე – ხე-ტყის მოპოვების ადგილი, თუ ეკოსისტემის კონსერვაციისა და ადამიანების კეთილდღეობისთვის საჭირო ჰაბიტატი? ჯანსაღი ნიადაგი საკვების უსაფრთხოების საფუძველია, არსებობის საშუალება და ბიომრავალფეროვნების მდიდარი რეზერვი თუ მწირი აქტივები სოფლის მეურნეობის საწარმოებლად, რომელიც ადვილად შეიძლება გასაყიდ აქტივებად გადაიქცეს? როდესაც ბუნებას მივიჩნევთ რესურსად, იგი ყოველთვის მწირად მოგვეჩვენება.

დღევანდელ დღეს მსოფლიო არათანაბარია, სადაც ხალხის მცირე რაოდენობა ისეთი ცხოვრების სტილით ცხოვრობს როგორსაც რამოდენიმე პლანეტა დასჭირდება თუკი დედამიწის ყველა დანარჩენი მაცხოვრებელი მათ მიბამავს, მაშინ როდესაც ხალხის უმეტესობას ხელი არ მიუწვდება საარსებოდ აუცილებელ

რესურსებზე და ვერ ახერხებს ძირითადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებას. სიმწირის პერსპექტივამ ამოაგდო ჩვენი სამყარო წონასწორობიდან. ჩვენ სამართლიანობას მხოლოდ მაშინ შევქმნით, თუ გავბედავთ აღვადგინოთ ეკოლოგიური წონასწორობა,, სოციალური სამართლიანობა და დემოკრატია.

ამ მემორანდუმში *რესურსების პოლიტიკის* ცნება იმისათვის არის შემოტანილი, რომ მისი საშუალებით გავაკეთოთ კრიტიკული ანალიზი და დავსახოთ სტრატეგიები რათა შევცვალოთ ის, ვინც აკონტროლებს და არასწორად იყენებს გარემოს. რესურსების პოლიტიკა გვთავაზობს შევხედოთ რესურსების გამოყენების გამო სხვადასხვა ტერიტორიებზე (ადგილობრივ, რეგიონულ, გლობალურ დონეებზე) შექმნილ კონფლიქტებს ბუნებას, ადამიანებს, ინტერესებს, ძალთა თანაფარდობასა და კულტურებს შორის ურთიერთდამოკიდებულებების რთულ სისტემას. ეს თვალსაზრისი გვთავაზობს პრობლემის მოგვარების ისეთ გზებს, რომელიც იცავს ადამიანისა და გარემოს უფლებებს. იგი ექვემდებარება აყენებს ბუნების, როგორც რესურსის ცნებას, და ამდენად ქმნის თავისუფლებას ვიფიქროთ ტრანსფორმაციულ სტრატეგიებზე.

2. ეკოლოგიური სტრუქტურის ფაქტორები და უსამართლობა

გაბატონებული, უსამართლო და არარაციონალური ეკონომიკური მოდელი ყველგან და ყოველთვის ჭარბობს. ეკოსისტემის მგრძობელობის კვლევამ არაერთხელ დაამკიცხა, რომ უწყვეტი ეკონომიკური ზრდა არ შეესაბამება ბუნებრივად განახლებად და რეპროდუქციულ ციკლებს და არსებობს საკმარისზე მეტი ფაქტები იმისა, რომ რესურსების ჭარბად მოპოვება და გამოყენება იწვევს ადამიანის უფლებების დარღვევას.

თუმცა არსებული ინსტიტუტები, ის კანონები და რეგულაციები რომლებსაც ახლა იღებენ და ის პოლიტიკა რომელიც მათ აღსრულებას ემსახურება არ ეძებს ამ ტენდენციების შეჩერების გზებს, არამედ პირიქით: ბოლო წლებში მოწმენი გავხდით გლობალური რესურსების მოხვეჭის ახალი ასპექტებისა, რომლებიც აძლიერებენ ისედაც მაღალ წნეხს გარემოსა და ადამიანის უფლებებზე.

ა) ეკოლოგიური უსამართლობა: წონასწორობიდან გამოსული პლანეტა

ადამიანები უფრო და უფრო სწრაფად აბიჯებენ ეკოლოგიური რისკების გამომწვევ ნიშნულებს. განადგურება, რაც ამას მოყვება შედეგად ნაწილობრივ შეუქცევადია და ხშირად ხდება ადამიანის მიერ მანამდე ხელშეუხებელ ადგილებში. ადამიანები არა მხოლოდ სათბურის გაზებს უშვებენ ატმოსფეროში, არამედ მათ უკვე დიდხანია გადააბიჯეს სხვა მნიშვნელოვან ეკოლოგიური რისკების კრიტიკულ ზღვარს. ბიომრავალფეროვნების განადგურება და აზოტის ციკლი წარმოადგენენ „პლანეტარული საზღვრების“ ორ პარამეტრს, რასაც ამჟამად აბიჯებენ როგორც ადგილობრივ, ისე ქვეყნის მასშტაბით. ბალანსის ამ ზღვრების იქეთ გადასვლა ნიშნავს, რომ წინასწარ ვერ გათვლი რა შეიცვლება ადამიანის კეთილდღეობაში. მეცნიერები მხოლოდ ახლა იწყებენ იმის წინასწარმეტყველებას თუ რამდენად არის დაკავშირებული ერთმანეთთან სხვადასხვა ეკოლოგიური რისკები. ჩვენი პლანეტარული სისტემის გარდატეხის მომენტი შეიძლება უფრო ახლოს იყოს ვიდრე ამჟამად ვარაუდობენ.

წიაღისეული რესურსები, რაც ასაზრდოებს დღევანდელ წარმოების სისტემას ამოწურვადია და მათი რეპროდუქციული ციკლი ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლივობას აღემატება. იგივე შეიძლება ითქვას ნაყოფიერ ნიადაგზე, რომლის გამოყენება შესაძლებელი საკვების, საწვავის ან ბოჭკოს საწარმოებლად და რომელიც კოლოსალური მასშტაბებით იკარგება თვალსაწიერიდან.

ბ) სოციალურ-ეკონომიკური უსამართლობა: არასამართლიანი განაწილება და არათანაბარი ხელმისაწვდომობა

როდესაც ყურადღებას ვამახვილებთ მზარდი გლობალური მოხმარების ეკოლოგიურ ასპექტებზე, ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი გვრჩება მხედველობიდან: მსოფლიოს მასშტაბით ჯერ კიდევ მილიარდობით ადამიანი მის „კუთვნილ წილზე“ გაცილებით ნაკლებ ბუნებრივ რესურსებს იღებს. მილიარდობით ადამიანს მსოფლიოში არ მიუწვდება ხელი სუფთა სასმელ წყალზე, ენერჯის წყაროებზე, სათანადო საკვებსა და ელემენტარულ სამედიცინო მომსახურებაზე. სქესი, ასაკი, რასა ან ეთნიკური მაჩვენებლები და სხვა სოციალური ფაქტორები მნიშვნელოვანია ხელმისაწვდომობის განსაზღვრისთვის, განაწილებისა და ძალაუფლებისთვის. პატრიარქალური სისტემა ქალებს არ აძლევს სათანადო უფლებამოსილებას გადაწყვეტილებების მისაღებად. ბავშვების და მომავალი თაობების უფლებები ილახება და მათ არა აქვთ გადაწყვეტი ხმა რათა განსაზღვრონ თავიანთი მომავალი და არსებობის საშუალებები.

თუ პლანეტარული საზღვრები აღნიშნავენ ბუნებრივ ზღვარს დედამიწაზე, ადამიანის უფლებები და ძირითადი სოციალური და ეკონომიკური საჭიროებანი ფუნდამენტური მნიშვნელობის განსაზღვრებებია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის 25-ე მუხლი ამბობს: „ყოველ ადამიანს აქვს უფლება ჰქონდეს ისეთი ცხოვრების დონე საკვებით, ტანსაცმლით, საცხოვრებლით, სამედიცინო მომსახურებით და სხვა სპეციალური მომსახურებებით, რომელიც აუცილებელია მისი და მისი ოჯახის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობისათვის, მას აქვს აგრეთვე უფლება იყოს უზრუნველყოფილი უმუშევრობის, ავადმყოფობის, დაინვალიდების, დაქვრივების, სიბერის ან მისგან დამოუკიდებელი გარემოებებით არსებობის საშუალებათა დაკარგვის სხვა შემთხვევაში“. ეს არის ის რაზეც მთავრობებს აქვთ ხელი მოწერილი და რაზეც პასუხს აგებენ. ეკონომიკური სისტემები, ცხოვრების წესი, მოხმარების ნორმები არ უნდა უთხრიდნენ ძირს ამ საერთო მიზანს.

თუმცა გლობალურად მთლიანი შიდა პროდუქტის შეუსაბამობა ქვეყნებს შორის ოდნავ მცირდება, უთანასწორობა მათ შორის მაინც იზრდება. გარდა ლათინური ამერიკისა, ჯინის კოეფიციენტი, რომელიც ზომავს შემოსავლების განაწილებას საზოგადოებაში, უარყოფითად ვითარდება მთელს მსოფლიოში. ნაპრალი შეძლებულებსა და უქონლებს შორის არა მხოლოდ ფართოვდება, არამედ კიდევ უფრო რთულდება. მცირე, მაგრამ მზარდი გლობალური ელიტა ბევრად მეტს მოიხმარს ვიდრე მას სამართლიანად ერგება. მსოფლიოს მასშტაბით საშუალო ფენის (რომლისთვისაც არ არსებობს გლობალურად შეთანხმებული დეფინიცია) ოდენობა მთლიანობაში იზრდება, მაგრამ მისი წილი მსოფლიოს მოსახლეობის

რაოდენობას რაოდენობასთან მიმართებაში მხოლოდ მცირედ თუ გაიზრდება. აფრიკული ქვეყნების უმეტესობა – რეგიონები სადაც ყველაზე დიდია პოპულაციის ზრდა – თითქმის ვერ იღებენ ამ ტენდენციაში მონაწილეობას. ერთი რამ ცხადია: მიმდინარე ეკონომიკური მოდელი მილიონობით ხალხს აზარალებს და არღვევს ადამიანის უფლებებს რათა ემსახუროს მზარდი ურბანული საშუალო ფენის მოთხოვნილებებს. განვითარების უფლების დაცვა ძნელია ისეთ სისტემაში, რომელიც უთანასწორობას წარმოშობს და გარემოს განადგურებას იწვევს ყოველდღიურად. მისი დაცვა მხოლოდ შესაძლებელია განვითარების გზების, წარმოების მოდელის, არსებობის საშუალებების თავიდან განსაზღვრით და გლობალური სოლიდარობით.

გ) რეალური დემოკრატიის არარსებობა: პროცედურული უსამართლობა, მათერიალური უთანასწორობა და ხმათა უთანაბრობა

პოლიტიკური მღელვარებები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში გარდაქმნიან პოლიტიკურ სისტემებს, რასაც მივყავართ უფრო მეტ უფლებებამდე და მეტ ჩართულობამდე ზოგ ინსტანციებში, მაშინ როდესაც ბევრ სხვა ქვეყნებში დემოკრატიული გადაწყვეტილებების მიღების და მონაწილეობის სივრცე სწრაფი ტემპით მცირდება. ბოლო წლებში მრავალ ქვეყანაში შეიცვალა კანონები, რამაც შეაფერხა სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა. უფრო მეტიც, სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა მხოლოდ სახელწიფოს მიერ არ იზღუდება კანონით. ხშირად ირღვევა სამოქალაქო უფლებები იქ სადაც კანონით მაინც არსებობენ: სამოქალაქო საზოგადოების აქტორები, გარემოს დაცვის აქტივისტები, ქალთა უფლებადამცველები და ადგილობრივი საზოგადოების ლიდერები იდეგნებიან, მათ ემუქრებიან და ზოგჯერ კლავენ კიდევ მიუხედავად იმ ფაქტისა, რომ სახელმწიფოებს ხელი აქვთ მოწერილი საერთაშორისო შეთანხმებებზე და გააჩნიათ იმპერატიული ეროვნული ნორმები, რაც უნდა განხორციელდეს.

ეკოსისტემებსა და ინფორმაციის შეგროვების ტრადიციულ სისტემებს, რომლებიც არ იმყოფებიან კერძო ან სახელმწიფო მფლობელობაში, და ამდენად არ კონტროლდებიან საბაზრო ეკონომიკის მიერ განადგურების ან საბაზრო ლოგიკის ქვეშ აღმოჩენის საფრთხე ემუქრებათ. საზოგადოებრივი სარგებლობის მიწები – როგორც არა მხოლოდ საერთო რესურსი, არამედ როგორც სოციალური ურთიერთქმედების საშუალება, წესები და ინსტიტუციები, რომლებიც წარმართავენ მათ გამოყენებას და რაციონალურ და სამართლიან განაწილებას – ძლიერი ზეწოლის ქვეშ არიან მოქცეული. ეს ძირს უთხრის საარსებო საშუალებებს მათთვის ვინც ამ მიწებზეა დამოკიდებული და იცავს მათ.

ამასთან, ძალაუფლების კონცენტრაცია უფრო და უფრო ცოტა ადამიანის და კორპორაციის ხელში ხვდება. ეს განსაკუთრებით ბუნებრივი რესურსების სექტორს ეხება (წიაღისეული საბადოები, ნავთობი და გაზი, სოფლის მეურნეობა), მაგრამ აგრეთვე ფინანსურ

სექტორსაც ან რესურსებზე დამოკიდებულ სექტორებს, როგორცაა ქიმიური, ტრანსპორტისა და კომუნიკაციების ეკონომიკურ და ფინანსურ ძალაუფლებას პოლიტიკური ძალაუფლება მოყვება – და ხშირად კორუფციაც. ეს სიტუაცია ნებისმიერ წინააღმდეგობასა და პოზიტიურ ცვლილებებს უკიდურესი გამოწვევების წინაშე აყენებს. გამაღებელი რბოლა ბუნებრივ რესურსებზე კონტროლის მოპოვებისთვის მთელი სისწრაფით მიმდინარეობს და პოლიტიკურ და კორპორატიულ ელიტას სულაც არ სურს დათმოს ძალაუფლება და პირადი გამორჩენა.

3. რატომ გააძნელდა ამ ტენდენციების შეჩერება?

“მიუხედავად იმისა, რომ გლობალურ ურთიერთდამოკიდებულებებზე და პლანეტარულ საზღვრებზე დღეს მეტი ინფორმაციაა ვიდრე ოდესმე, გადაწყვეტილების მიმღებები, ისევე როგორც ცალკეული პირები შორს არიან რაიმე ქმედების დაწყებისგან. პოლიტიკური სამყაროს შემხედვარე ჩვენ საოცარ სოციალური და ეკოლოგიური ინტერესების დაცვის ნებისა და ძალაუფლების საოცარ ნაკლებობას ვხედავთ როგორც ადგილობრივ ისე საერთაშორისო დონეზე“.

*ქეთრინ კლენკი და ლენარ კუმპერ-შლაკე,
გერმანიის მომავლის სემინარის დელეგატები*

ყველა ჩვენს ხელთ არსებული ფაქტი და ციფრი მიუთითებს იმაზე, თუ რა ხდება და რატომ საჭიროებს გლობალური საზოგადოება კურსის შეცვლას. 2005 წლის მილენიუმის ეკოსისტემის შეფასება, კლიმატის ცვლილების მთავრობათაშორისი პანელის ანგარიშები, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის განვითარების საერთაშორისო შეფასება, საერთაშორისო რესურსების კომიტეტის ანგარიშები და გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის და სოფლის მეურნეობის საერთაშორისო ფონდის ანგარიშები სოფლად სიღარიბის შესახებ – აკადემიური კვლევები საფუძვლიანი და ყოვლისმომცველია. უნდა აღვნიშნოთ, რომ გამოთვლილი იქნა კლიმატის ცვლილების ზეგავლენა, მიწის გაუარესება. ბიომრავალფეროვნების განადგურება, წყლის უხარისხობა, სოციალური უთანასწორობა და მმართველობის წარუმატებლობა – ზოგჯერ ეკონომიკური ხარჯებიც სხვადასხვა საზოგადოებისთვის და პოლიტიკური ინერტულობა.

თუმცა ნაპრალი ცოდნასა და მოქმედებას (განხორციელებას) შორის უზარმაზარია. ამდენად, საყოველთაო ცოდნის შესაძლო გაზრდით საზოგადოების ზოგიერთ ნაწილში, ზოგადი ტენდენციების შეჩერება არ ხდება. პირიქით – როგორც ზევით ავღწერეთ – ეკოსისტემის განადგურება და ადამიანის უფლებების დარღვევები უფრო დიდ მასშტაბებს იღებს. ეს აშკარად არ არის სოციალური და გარემოს ზეგავლენების შესახებ ცოდნის უკმარისობით გამოწვეული, არამედ ეს არის არასაკმარისი პოლიტიკური ნების, პირადი მატერიალური ინტერესების და ფესვადგმული გაუაზრებელი პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული საქმიანობის შედეგი.

სისტემის წარუმატებლობას რამოდენიმე ძირეული გამომწვევი მიზეზი აქვს, რაც განაპირობებს განვითარების დამლუპველ ინერციას და არის მთავარ მიზეზი ზემოთ აღნიშნული პრობლემების გადაჭრის უუნარობისა. ამ ძირეულ მიზეზებს უნდა მოეველოს, რათა შეიქმნას ახალი პოლიტიკური ხედვები, კავშირები და მოგვარების გზები. მემორანდუმი გვთავაზობს შევხედოთ თავისუფალ ბაზრებს, მათ ზრდას და ძალაუფლების კონცენტრაციას, როგორც არსებული კრიზისის გამომწვევ ორი ერთმანეთზე გადაჯაჭვული მიზეზს. შემდეგ დღევანდელი ეკონომიკური მმართველობის სტრუქტურა უნდა გავიაზროთ როგორც ამ ორი მიზეზის ინსტიტუციონალური გამოვლინება.

ა) თავისუფალი ბაზრები და მათი ზრდა

“ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელისშემშლელი ფაქტორია ის ცენტრალური პოზიცია რაც ბაზარმა მოიპოვა ჩვენს საზოგადოებებში ბოლო ათწლეულებში. ბაზარი, როგორც სოციალური კოორდინაციის მთავარი ინსტანცია, რომელიც მასიურ მოხმარებას უფრო და უფრო ხელმისაწვდომს ხდის საშუალო ფენისთვის, ასევე ზრდის ზეწოლას ჩვენს ბუნებრივ რესურსებზე და ხელს უწყობს ფართოდ გავრცელებულ „ინდივიდუალიზმს“, რასაც მიყვარათ სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებს შორის ადრე არსებული სოლიდარობის დაკარგვამდე“.

მალიკ ფერკოვიჩი, რეკარედო ალბერტო გალვეზ ჩარრასცო, მარია სესილია რივზი, ბეთზაბეთ მორერო, ანა დი პანგრატო, მაიანა ტექსეირა, სინტია ბარენჰო, *კონო სურის მომავლის სემინარის დელეგატები*

ფინანსური კაპიტალიზმის თანამედროვე ეპოქაში არსებობს ფესვგამდგარი რწმენა იმისა რომ ძლევამოსილი და ეფექტური ბაზრები არეგულირებენ ეკონომიკურ ცვლას ცალკეულ ადამიანებსა და ერებს შორის, და რომ მშპ-ს ზრდა არის მთავარი ინდიკატორი ეკონომიკური და პოლიტიკური საქმიანობის ეფექტურობისა. ეს რწმენა ქმნის ინსტიტუციონალურ და მენტალურ ინფრასტრუქტურებს, რომლებიც იწვევენ ბუნების ფინანსიზაციის ახალ ინსტრუმენტების შექმნას და დარჩენილი საერთო ქონების შეზღუდვას. ამის შედეგად კი ხდება ბოლო რესურსების დაჩქარებულად ხელში ჩაგდება.

ადამიანებს შორის ხდება საქონლისა და მომსახურებების გაცვლა-გამოცვლა და ბაზრები ერთერთი გზაა ამ მიმოცვლის სტრუქტურის ფორმირებისთვის. კრიტიკის დიდი საფუძველი აქ არ არსებობს, რადგან ბაზრები პატივს სცემენ სოციალურ და გარემოს დაცვის ნორმებს, ემსახურებიან პროცესში მონაწილეთა

უმრავლესობას და არ უთხრიან ძირს მიმოცვლის სხვა ფორმებს და სოციალურ ურთიერთობებს, როგორც ეს ხდება სათემო მიწებზე დამყარებულ რეჟიმში. ეს იდეალი შორს არის გლობალური ბაზრების სინამდვილისგან. ბაზრები ისწრაფვიან მხოლოდ ზრდისკენ და მათი მოგება არ ემსახურება საზოგადოებრივ საჭიროებებს. ბაზრები ემსახურებიან მზარდ, ძლევამოსილ და ოლიგოპოლიურ პირად ინტერესებს.

ერთი მთავარი პრობლემა ის არის, რომ თანამედროვე კაპიტალისტური ეკონომიკის სტაბილურობა სტრუქტურულად დამოკიდებულია ეკონომიკის ზრდაზე. როდესაც ეს ზრდა სუსტდება, პოლიტიკოსები პანიკაში ვარდებიან. ამის მყისიერი პასუხი უნდა იყოს ბაზრის რეგულაციის ნელნელა შესუსტება, შრომის ბაზრის ან სხვა სოციალური და გარემოს დაცვის ნორმების საკანონმდებლო რეგულირება ახალი ინვესტივციებისა და ზრდის დასაჩქარებლად. ის, ვინც უფრო ფართოდ აზროვნებს და ბაზრებისა და ზრდის იქეთ იხედება, ადვილად მარგინალიზდება დებატებში. კრიტიკული აკადემიური ელიტის მომზადების მცდელობები, რომლებსაც შეეძლებათ ექვის ქვეშ დააყენონ ბაზრების მანტრა, ძალზე შეზღუდულია.

საოცარია, თუ ჯერ კიდევ რამდენად ხელშეუხებელია რწმენა თავისუფალი ბაზრებისა და მათი ზრდის მიმართ დასავლეთის საზოგადოების დიდ ნაწილში და გადაწყვეტილების მიმღებ პირებში, მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიოს ამ ნაწილში რამოდენიმე ქვეყანამ გამოსცადა მწვავე შედეგები წარუმატებელი ბაზრებისა – როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მეზობელ ქვეყნებთან ურთიერთობებში.

ბაზრების მიმართ რწმენა მჭიდროდ არის დაკავშირებული ეკონომიკური ზრდის რწმენასთან. მშპ-ს ზრდა ნიშნავს პროგრესის აუცილებელ წინაპირობას. დასაქმების დონესთან ერთად, იგი პოლიტიკური გადაწყვეტილებების წარმატების ინდიკატორად მიიჩნევა.

პოლიტიკის ეკონომიზაციისგან მიღებული ფორმები, რაც წარმატებას ზომავს პროგრესის დეფინიციასთან მიმართებაში, განსხვავდება პოლიტიკურ სისტემებში მაგრამ, ზოგადად მივყავართ პლანეტარული საზღვრების, ნორმატიული ღირებულებების, გლობალური გადაწყვეტილებების მიღების და დემოკრატიის უარყოფამდე. ზოგიერთ შემთხვევაში, მაგალითად აფრიკაში, ამან შესაძლოა მიიღოს „გიგანტიზმის დაავადების“ სახე, ანუ მეგაინფრასტრუქტურულ პორექტებზე დამოკიდებულება „განვითარების“ მიზნით, როდესაც არ ფიქრობენ შესაძლო დეცენტრალიზებაზე, მცირე მასშტაბიან, რაციონალურ ალტერნატივებზე.

ეს არავითარ შემთხვევაში არ გულისხმობს იმას, რომ ეკონომიკის გარკვეული სფეროების ზრდა არ არის საჭირო. ეკონომიკის ზრდა გაგრძელდება იმისთვის, რომ ხალხმა თავი დააღწიოს სიღარიბეს მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში. და მაინც ეს ერთისთვის უნდა იყოს სრულიად სხვა ტიპის ზრდა, და მეორეთათვის, ზრდაზე დამოკიდებული კეთილდღეობისკენ მიმავალი გზის დასასრული – ორივე შემთხვევაში მათ უნდა აღიარონ პლანეტარული საზღვრები.

ზრდა არა მარტო ქვეყნის ეკონომიკის ცნებას წარმოადგენს არამედ იგი არის მრავალი ადამიანის ცხოვრების შემადგენელი ნაწილი. კონკურენცია აფუჭებს მეგობრობას, დროის დეფიციტი ძირს უთხრის ოჯახურ და სოციალურ ცხოვრებას, სტრესი და გადაღლა სინონიმები არიან იმ სისტემის ავადმყოფობისა, რომელიც უბიძგებს კონკურენციისკენ და მოქმედებისკენ.

1970–იანი წლების შუიდან კაპიტალიზმმა გამოავლინა კაპიტალის აკუმულაციის ამოწურვის ნიშნები. ამის პასუხია ფინანსური კაპიტალიზმი, რომელმაც საბოლოოდ მიგვიყვანა 2008 წლის კრიზისამდე. ინვესტორები, რომლებიც ეძებენ ახალი კატეგორიის აქტივებს, აღიქვამენ ბუნებას და მის პროდუქტსა და მომსახურებებს როგორც ახალ ბაზარს და ამდენად ბუნების ფინანსიზაციის ტენდენცია თვალსაჩინო ხდება.

პირდაპირი რეგლამენტირებული საქმიანობის ძიება, როგორც არის ნახშირორჟანგის გამოყოფის მთლიან დონეზე ლიმიტის და უფრო მკაცრი გარემოსდაცვითი და სოციალური სტანდარტების დაწესება ბუნებრივი რესურსების მოხმარების შესამცირებლად და მუშათა დასაცავად, როგორც ჩანს მოდიდან გადავარდა იმ ქვეყნებში, რომლებსაც ეკონომიკური კრიზისი შეეხოთ და ფიქრობენ, რომ ასეთი მაკონტროლებელი ზომები შეაფერხებენ ინვესტიციებსა და ვაჭრობას. და რადგანაც ძველ მეთოდებს აღარ ენდობიან, ზოგიერთი მთავრობები, არასამთავრობო ორგანიზაციები, ეკონომისტები და საერთაშორისო ინსტიტუტები, როგორიცაა გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამა და მსოფლიო ბანკი ამჟამად ახალ მიდგომას წამოწევენ, რომელიც ემყარება იმ მოსაზრებას, რომ გარემო გვამარაგებს „ეკოსისტემის მომსახურებებით“. ამ შემთხვევაში გარემოსდაცვითი რისკის პასუხისმგებლობის ტვირთი გადადის კერძო სექტორზე.

ამ ახალ პარადიგმაში, ეკოლოგიის შენარჩუნება მოიაზრება როგორც აუცილებლობა, ისევე კომერციული შესაძლებლობა. პავან სუხდევი, ეკოსისტემების ეკონომიკისა და ბიომრავალფეროვნების კვლევების ცნობილი ავტორი, რომლის მიზანია ხაზი გაუსვას ეკონომიკურ ზეგავლენას გარემოს განადგურებაზე ამბობს: „ჩვენ ვიყენებთ ბუნებას მისი ფასეულობის გამო, მაგრამ ვკარგავთ მას, იმიტომ რომ იგი უფასოა.“

ამგვარი ხედვის საშიშროება იმაში მდგომარეობს, რომ პრინციპმა „დამაბინძურებელი იხდის“ შესაძლოა მიგვიყვანოს პრივატიზაციამდე და საერთო ქონების შემცირებამდე და აგრეთვე ბუნებისთვის მონეტარული ფასის დადებამდე, რაც გულისხმობს ბუნების გარდაქმნას ვაჭრობის საგნად, რაც საშუალებას მისცემს ბიზნესს რომ ჩვეულებისამებრ განაგრძოს საქმიანობა მისი ცუდი საქციელის სხვაგან გამოსყიდვით. ვინ წყვეტს თუ რა წარმოადგენს ბუნების ღირებულებას? ბუნების ასეთი ეკონომიზაციის პირობებში, კორპორაციები ხშირად ბოლომდე ამოწურავენ ხოლმე კანონით დაშვებულ დესტრუქციულ ქმედებებს იმის მაგივრად რომ პირიქით იმოქმედონ. ის რომ შეძლებულ, ფულიან ადამიანებს შეუძლიათ თავი დააღწიონ შექმნილ ვითარებას იმის იგნორირებით რაც გააკეთეს ან მოსყიდვით, ძირს უთხრის არა მარტო მკაცრ კანონმდებლობას, არამედ ჩვენს დემოკრატიასაც, როგორც ასეთს.

არ არსებობს ბუნების ჭეშმარიტი ფასი, მაგრამ არსებობს პოლიტიკურად განსაზღვრული ღირებულებები, რაც საზოგადოების მხრიდან მოითხოვს პოლემიკას. საზოგადოება, რომელიც სუსტად ასრულებს კანონმდებლობას დიდი ალბათობით უსამართლო გადაწყვეტილებებამდე მიდის. მაგალითად, ბრაზილიის ძლევამოსილი აგრობიზნესის ლობიმ მოახერხა აეძულებინა მთავრობა მიეღო ახალი სატყეო კოდექსი, რომელიც იყენებს საბაზრო ინსტრუმენტებს რათა მისცეს სოფლის მეურნეობის მწარმოებლებს მოქმედების მეტი თავისუფლება კონსერვაციის კუთხით.

შედეგად, მიწის მფლობელებს, რომლებმაც გაჩეხეს მეტი მცენარეულობა ვიდრე ეს კანონით იყო დაშვებული, იმის მაგივრად რომ ადადგინონ უკანონოდ გაჩეხილი ტყე – შეუძლიათ კანონი დაიცვან ნახშირორჟანგის გამოყოფის კომპენსაციის კრედიტის შესყიდვით რიო დე ჟანეიროს მწვანე ბირჟის (ბოლსა ვერდე) საშუალებით, სადაც ისინი დასაშვებ მინიმუმზე მეტი ოდენობის ტყის საფარში სთავაზობენ თავიანთი დაცული მიწების „ჭარბ“ ოდენობას. ამ მენტალური და კულტურული ინფრასტრუქტურით გამალებული დევნა ბოლო რესურსებისთვის – იქნება ეს ბიტუმოვანი ქვიშაქვა, გაზი, ზღვის მინერალები, „ნაკლებად ნაყოფიერი მიწა“ თუ არქტიკის რესურსები – ძნელი შესაჩერებელია.

ბ) ძალაუფლების კონსენტრაცია

“მიუხედავად იმისა, რომ ბუნებრივი რესურსები ამ საზოგადოებების ირგვლივ ჩვეულებრივ მათი ეკონომიკის უმნიშვნელოვანეს აქტივებს წარმოადგენენ, ისინი ხშირად ზღუდავენ მათი გამოყენების უფლებას და საკუთრებისა ან ხელმისაწვდომობის გარანტიების მოპოვებით,

შეიძლება ხელი შეეშალოს არათანაზომიერი სახელმწიფო ინვესტიციების, არასათანადო პოლიტიკის, კორპორაციების მიერ გაწეული კონკურენციის გამო, რაც არ იზღუდება კანონით. მთავრობის და სხვა ძლევამოსილი დაინტერესებული პირები ხშირად ითხოვენ ექსკლუზიურ ხელმისაწვდომობას ამ რესურსებზე და მათ სარგებელზე. კორუფცია და არასწორი მენეჯმენტი დიდი ხნის პრობლემებია ინვესტორების მიერ დიდი მიწების შესყიდვა უცხოელი სასოფლო სამეურნეო მიზნით კი იქცა ტენდენციად“.

დინმა ნვანიე
ნიგერიის მომავლის სემინარის დელეგატი

მსხვილი საწარმოები (კერძო თუ სახელმწიფო) ჩართულნი არიან სხვადასხვა ეკონომიკურ სექტორებში ერთდროულად და იღებენ უზარმაზარ ფულს არსებული საექსპლოატაციო მოდელის შენარჩუნებით. ეს საწარმოები ძალზე მსხვილნი და ძლევამოსილნი იმისთვის არიან რათა მართო ისინი. ისინი ფაქტიურად საერთაშორისო ბანკებს ემსგავსებიან, რომლებიც „ძალზე დიდები არიან იმისათვის რომ დაამარცხო“ – და ხშირ შემთხვევაში ძალზე დიდები არიან იმისთვის რომ დაატუსაღო.

დიდი ხნის რწმენა იმისა, რომ უნდა ხდებოდეს ბაზრების რეგულირება და მონოპოლიების შეჩერება ადამიანის სამოქალაქო თავისუფლების და ეკონომიკური ძალაუფლების გაკონტროლების უზრუნველსაყოფად, ჯერ კიდევ 1980–იან წლებში აღმოიფხვრა ამერიკის შეერთებულ შტატებში (ისევე როგორც ყველგან) ვითომ და ეფექტიანობის მიზნით. ხალხს ეუბნებოდნენ რომ მსხვილ კორპორაციებს შეუძლიათ მომხმარებლებისთვის უკეთესი ხარისხისსაქონლის მიწოდება უფრო დაბალ ფასად (= უფრო ეფექტიანად), რაც არა მხოლოდ არასწორი აღმოჩნდა (ფასები გაიზარდა, ინოვაციები შენედა, სამუშაო ადგილები დაიკარგა), და რამაც არა მხოლოდ გლობალიზაცია გამოიწვია, არამედ ამით დაიწყო ახალი გაგება ანტიტრასტული კანონის მიზნისა: დაბალი ფასები მომხმარებლებისთვის ძალაუფლების კონტროლის სანაცვლოდ. უარყოფითი გავლენა სოციალურ სამართლიანობაზე და დემოკრატიაზე უზარმაზარი იყო, რაც დღესაც საგრძნობია.

კორპორაციული ძალაუფლების კონცენტრაციას მრავალმხრივი შედეგები მოაქვს დემოკრატისთვის. ერთი ძირითადი პრობლემაა აშკარა გარკვეულობის არარსებობა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ გადაწყვეტილების მიმღებთა შორის. ის თუ რა პოზიციას იკავებენ პოლიტიკური გადაწყვეტილებების მიმღებნი კერძო ან სახელმწიფო საწარმოებში გარემოსთან მიმართებაში სრულიად გაუმჭვირვალეა.

ასეთი მიჩუმათება არა მხოლოდ ქრთამის აღებისა და კორუფციის შესაძლებლობებს აჩენს, არამედ ინტერესთა კონფლიქტებსაც ქმნის: იქ სადაც პოლიტიკოსებს აკისრიათ მრავალი პროფესიული ფუნქცია მრეწველობაში, ძალზე მწელია გარკვეული გადაწყვეტილებების გონივრული ახსნის პოვნა.

პრობლემა კულმინაციას აღწევს როდესაც ძირითადი საწარმოები მსოფლიოს ყველა ნაწილებიდან არიან (ნაწილობრივ) სახელმწიფოს მფლობელობაში (მაგ., BP, საუდი არამკო, ვატენფოლი, გაზპრომი) ან სადაც მთავრობა და მთავრობის წარმომადგენლები უბრალოდ მარცვავენ ქონებას/ სიმდიდრეს, რომელიც მათ ხალხს ეკუთვნის პირადი სარგებელის მისაღებად. სხვა მთავრობები, რომლებიც დიდად არიან დამოკიდებული ბუნებრივი რესურსების მოპოვებასა და ვაჭრობაზე, ხარჯავენ ამ შემოსავლებს სოციალურ კეთილდღეობასა და განათლებაზე (მაგ., არგენტინა, ვენესუელა, ბოლივია, ეკვადორი), და ამდენად ასუსტებენ ან სულაც ახშობენ სოციალურ მღელვარებებსა და პროტესტებს რესურსების მოპოვების ეკოლოგიური შედეგების წინააღმდეგ.

მეორე პრობლემაა ის, რომ მთავრობებს ხშირად გააჩნიათ მოკლევადიანი ინტერესი მსხვილი საწარმოების სასარგებლოდ გადაწყვეტილების მიღებისა, მოყვით რა მიზეზად, რომ ეს ქმნის სამუშაო ადგილებს და უკავშირდება კეთილდღეობას. გლობალური და თაობათაშორისი სამართლის ასპექტები, მათ შორის ადამიანის უფლებები არ ანაზღაურებენ მოკლევადიან პოლიტიკურ პერსპექტივაში ზემოთ აღნიშნულს – სამუშაო ადგილები ის მთავარი ვალუტაა რასაც პოლიტიკოსები ეძიებენ. სახელწიფო კომპანიები ახლად აღმოცენებული ეკონომიკის ქვეყნებში ამ მხრივ არ იქცევიან მათ კერძო კონკურენტებზე უკეთესად.

„ბუნებრივი რესურსები ეკუთვნის თითოეულ კამბოჯელს და ყოველ ჩვენგანს აქვს უფლება იცოდეს რამდენს იღებს და რამდენს იხდის მთავრობა. მთავრობამ უნდა იცოდეს ჩვენი პრობლემები და წინადადებები რათა ეფექტურად მართოს ბუნებრივი რესურსები ყველა ჩვენთაგანის სასარგებლოდ“.

ცან რამი,

სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიისა და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატი

ერთი ახალი სფერო მრავალთა შორის, სადაც დამანგრეველი და საშიში შედეგები მოყვება კორპორაციების ძალაუფლების კონცენტრაციას არის „ბიოეკონომიკა“. ეს

ცნება გულისხმობს განზრახვას გონივრულად გარდაქმნა ეკონომიკა წიაღისეულის განახლებადი რესურსების ბაზით ჩანაცვლების მეშვეობით.

ამჟამად ეს ძირითადად ხდება ფარმაცევტულ და ქიმიურ სექტორში მაგრამ ასევე შეინიშნება გარკვეული მოვლენები ენერგეტიკისა და ტრანსპორტის სექტორებშიც. ეს ახალი მოთხოვნა წარმოადგენს მნიშვნელოვან ფაქტორს, რომელიც სამრეწველო სოფლის მეურნეობას ძალზე რენტაბელურს ხდის. მიწის, წყლის, სასუქების და პესტიციდების გამოყენება მკვეთრად იზრდება.

ყველაზე საშიში ასპექტი ბიოეკონომიკაზე მსჯელობისას არის ის, რომ იგი აცხადებს რომ ყველაფერი ისევე ისე გრძელდება – მხოლოდ რესურსის ბაზა უნდა იქნას ჩანაცვლებული. მთელ მსოფლიოში ერთი მუჭა ძლევა მოსილი კორპორაციაა (მაგალითად ბასფი, ბაიერი, დაუ, დუპონი, სინგენტა, მონსანტო), რომლებიც უძღვებიან ბიოეკონომიკის წინსვლას, მაგალითად ყიდულობენ მცირე დამწვებ კომპანიებს და მათი მიზანია გააკონტროლონ რესურსები (ბიომასა, მიწა, გენეტიკური რეურესები) და ტექნოლოგიები (სინთეტიკური ბიოლოგია, ნანოტექნოლოგია, გეოინჟინერია) რაც საჭიროა ჩვენი სმრეწველო პროდუქციის გასაკონტროლებლად მომავალში.

ბ) (ყველა) ძლივამოსილი ეკონომიკური მმართველობა: ბაზრისა და ზრდის მიმართ რწმენა კორპორაციული ინტერესების გასახორციელებლად

“რადგან რესურსების პრობლემა მრავალდონიანია და სხვადასხვა ზეგავლენას ახდენს ხალხთა სხვადასხვა ჯგუფებზე, ამ მიდგომამ შეიძლება ავტომატურად გამოიწვიოს ის პრობლემა, რომელიც მნიშვნელოვანია ღარიბთაგან ყველაზე ღარიბისთვის“.

შოლ ბუნნაგი, ნაუ ეი ეი მინი,
სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიისა და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატები

ეკონომიკური მართვის რეჟიმი ვაჭრობისა და ინვესტიციებისთვის იცავს მსხვილი ინვესტორების და არა ადამიანისა და გარემოს უფლებებს, მაშინ როდესაც „მეორე“ გლობალურ რეჟიმს ადამიანის უფლებებისა და გარემოს დაცვის საერთაშორისო კანონს გაერთიანებული ერების მანდატით ეპყრობიან როგორც „რბილ კანონს“. კერძო და სახელმწიფო ეკონომიკის მმართველობის სტრუქტურები, რომელიც გლობალური კონსენსუსის ინტერესებს უნდა ემსახურობდეს, რაც დამოკიდებულია ბუნებრივი რესურსების შემდგომ მოპოვებასა და ვაჭრობაზე – „სასაქონლო კონსენსუსი“ კორპორაციული და პოლიტიკური ელიტის ინტერესებს აქვთ დაპყრობილი

მაშინ როდესაც მრავალმხრივი მმართველობის სისტემებს თითქოს და უკიდურესად შეზღუდული ზეგავლენა აქვთ, საერთაშორისო შეთანხმებები ძლიერ სავალდებულო ხასიათს ატარებენ, როგორც კი საქმე მრავალმხრივ ან ორმხრივ ვაჭრობასა და ინვესტიციას შეეხება. მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციას აქვს უფლება დასაჯოს წევრი ქვეყნები თუ ისინი პატივს არ სცემენ მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის წესებს. ამასთანავე, მრავალი ქვეყანა დებს ორმხრივ სავაჭრო ხელშეკრულებებს, რაც მეტ ასპექტებს მატებს მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციის ნორმებს.

თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულებებს ახასიათებს შეამციროს ყველა ბარიერი ვაჭრობაში, რასაც მოყვება შორს მიმავალი შედეგები ქვეყნის პოლიტიკის სხვადასხვა ასპექტებში. ამჟამად არ არსებობს მონიტორინგის ან შეფასების მექანიზმი, რომლის მიხედვით დადგინდება შეიძლება თუ არა თავისუფალი ვაჭრობის და საინვესტიციო ხელშეკრულებების შედეგებმა საფრთხე შეუქმნას ადამიანის უფლებებს, გარემოსა თუ პროცედურულ სამართლიანობას ქვეყანასა ან რეგიონში. მეორეს მხრივ არსებობს ძალზე ცოტა შესაძლებლობები ცალკეული ადამიანებისა და საზოგადოებისთვის რათა მათ სასამართლოში მოითხოვონ მათი უფლებები რესურსებზე, ტერიტორიებზე, წინაპართა მიწებზე და გენეტიკურ რესურსებზე.

“მაშინ როდესაც უმეტეს ქვეყნებს რეგიონში [სამხრეთ აფრიკის] გააჩნიათ პოლიტიკა და კანონმდებლობა ბუნებრივი რესურსების მენეჯმენტზე, სავალალოდ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს პოლიტიკა ან არქულია და გააჩნია გვერდის ავლის საშუალება რათა კორუფცია შექმნას ან ძლიერია მაგრამ მას არ ემხრობიან“.

ედვას მაკანდავირე, ეუან ჰოუფი, ტაფადზვა კუვჰეია და ზუკისვა კოტა, სამხრეთ აფრიკის მომავლის სემინარის დელეგატები

რეალობა კიდევ უფრო რთულდება იმის გამო, რომ „ინვესტორი ადგენს დავის გადაჭრის მექანიზმს“, პირობას ორმხრივი ვაჭრობისა და ინვესტიციის ხელშეკრულებებში, რომელიც ანიჭებს ინვესტორს დავის მოგვარების პროცედურის წამოწყების უფლებას მასპინძელი ქვეყნის მთავრობასთან, თუკი პოლიტიკური სიტუაცია შეიცვლება იმგვარად, რომ ინვესტორის მოსალოდნელი მოგება შემცირდეს.

შეგიძლიათ წარმოიდგინოთ, რომ გარემოსა ან ცხოველის კეთილდღეობის ან ჯანმრთელობის კანონის ცვლილება უნდა შედიოდეს დავის მექანიზმში. ამდენად, ინვესტორის მიერ განცხადებული პრეტენზია აფერხებს ქვეყნის მთავრობების

შესაძლებლობებს გამოსცეს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის და გარემოს დაცვის შესახებ კანონები, რომლებიც ზეგავლენას მოახდენენ ინვესტიციაზე მას შემდეგ, რაც გარიგებას ხელი მოეწერება. უფრო მეტიც, არბიტრაჟი ხშირად ხორციელდება ფარულად, ბიზნესის სამართლის იურისტების მიერ რომლებიც არ არიან მიუკერძოებლები, რადგანაც მათ უხდიათ მხარეები და არ არიან ანგარიშვალდებულნი საზოგადოების წინაშე. ეს არის ინსტრუმენტი, რომელიც აშკარად ემსახურება მსხვილი კორპორაციების და არა მცირე და საშუალო ან საოჯახო საწარმოების ინტერესებს.

დღეს ცოტა ადამიანს შერჩა იმის იმედი, რომ გაეროს კონვენციები, როგორცაა ჩარჩო კონვენცია კლიმატის ცვლილების შესახებ (UNFCCC), კონვენცია ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ (UNCBD) და გაუდაზნოებასთან ბრძოლის კონვენცია შესძლებენ თავიდან აგვაცილონ გლობალური დათბობა, ბიომრავალფეროვნების განადგურება და სახნავი მიწებისა და წყლის რესურსების ამოწურვა. გაერთიანებული ერები წარმოადგენს მისი წევრების ნაკრებს და იგი ანაწილებს და აფრთხილებს მათ გააცნობიერონ, რომ ისინი დიდი ალბათობით ვერ შესძლებენ მოაწერინონ ყველა მთავრობას ხელი 1948 წლის ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციაზე დღევანდელ დღეს.

მაშინ როდესაც გლობალური და მრავალმხრივ წესები ადამიანის საყოველთაო უფლებების და გარემოს დაცვის კანონების შემდგომი განხორციელების მხრივ სუსტდება, კერძო და სახელმწიფო მოთამაშეები ავითარებენ მმართველობის რეჟიმს სახელმწიფო-კერძო საწარმოების ფორმით, რომელთა წინ წამოწევას ხელს უწყობენ ისეთი დაჯგუფებები როგორცაა G20 or BRICS. ორივე ეს დაჯგუფება ახლოს თანამშრომლობს მსხვილ კორპორაციებთან (მაგალითად G20-ის სამიტის პროცესში შეიქმნა B20). სხვა პარტნიორები არიან კერძო საინვესტიციო ბანკები ან მრავალმხრივი განვითარების ბანკები და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციები.

G20 უფრო მეტის მომცველია ვიდრე G7/8. და შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ BRICS ახორციელებს განვითარების უფრო ხელსაყრელ პროგრამას ვიდრე ძველი ინდუსტრიალიზებული სტრუქტურა. ეს გაერთიანებები თავს უყრის სრულიად განსხვავებული (გეო)პოლიტიკური ინტერესების მქონე ცალკეულ წევრ ქვეყნებს. მათ შორის აგრეთვე აღინიშნება შეუსაბამობა, როდესაც საქმე ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ძალაუფლებას ეხება. თუმცა, ამ მრავალმხრივი გაერთიანებების წევრები იზიარებენ იმ პოზიციას, რომ ისინი არ არიან მზად დააწესონ ლიმიტები რესურსების მიტაცებაზე, რაც ახლაც მიმდინარეობს.

ამის საპირისპიროდ, რესურსების უსაფრთხოების ძიებაში ისინი ძირს უთხრიან ადამიანის უფლებებსაც კი, ისევე როგორც გაეროს სისტემაში მრავალმხრივი შეთანხმებებით გაფორმებულ გარემოს დაცვისა და სოციალურ სტანდარტებს. ეს არ უნდა იყოს გასაკვირი, რადგან პოლიტიკური და კორპორაციული ელიტები თანხმდებიან ერთ რამეში მთელს მსოფლიოში, რაც მდგომარეობს რესურსების შემდგომ მოპოვებაში, მათ გამოყენებასა და ვაჭრობაში სარგებელის მიღებისა და ზრდის მიზნით. ამ ტიპის „სასაქონლო კონსენსუსი“ მთელ სამყაროს გადაწვდა.

4. ნორმატიული ჩარჩოები სამართლიანი და ეკოლოგიურად უსაფრთხო რესურსების პოლიტიკისთვის

რესურსების პოლიტიკა განიხილავს თუ ვინ და როგორ აკონტროლებს და იყენებს გარემოს. პასუხები რთულია და წინააღმდეგობრივი. ინსტიტუციონალური სტრუქტურები, ძალაუფლება, ცოდნა, მასშტაბი და დრო მნიშვნელოვან განმაპირობებელ ფაქტორებს წარმოადგენენ. ასევე მნიშვნელოვანია ადამიანის ფაქტორი (ურთიერთსაპირისპირო ინტერესებით, მოსაზრებებით) და კონკურენტულ ჯგუფებისა და აქტორების პოლიტიკურ სტრატეგიებს შორის ურთიერთქმედება. არსებობს სამი მნიშვნელოვანი ძირითადი პრინციპი რაც ერთობლივად ხელს უწყობს რესურსების სამართლიანობის შექმნას:

ეკოლოგიური სამართლიანობა: არსებობს რისკი და ზღვრული წერტილები თუ სადამდე შეუძლია ჩვენს პლანეტას გაუძლოს ზეწოლას ისე, რომ კაცობრიობის კეთილდღეობას არაფერი ავნოს. ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ მათი ურთიერთკავშირი ყველა დონეზე (როგორც ადგილობრივ, ისე გლობალურ) რათა დავიცვათ სიმდიდრე და ეკოსისტემების სიცოცხლისუნარიანობა დღევანდელი და მომავალი თაობებისთვის.

სოციალური სამართლიანობა: ადამიანებს სჭირდებათ ბუნება, ბიომრავალფეროვნება და ბუნების რეპროდუქციული უნარი თავის გადასარჩენად. ადამიანის უფლებების დასაცავად, ძირითადი საჭიროებების დასაკმაყოფილებლად და თითოეული ადამიანის კეთილდღეობისთვის, საჭიროა რესურსებზე ხელმისაწვდომობის, მათი კონტროლის და გამოყენების სხვადასხვანაირად გადანაწილება (სხვადასხვა ქვეყნებსა და ხალხებს, ასაკობრივ ჯგუფებს, სქესსა და თაობებს შორის). წყლის, ტყეების, ცოდნის, ნათესების, ინფორმაციის და მრავალი სხვა რესურსის სამართლიანი მოხმარებით უნდა ვუზრუნველყოთ, რომ ერთი ადამიანის მიერ ამ რესურსების მოხმარებამ არ შეზღუდოს მეორის, ან რომ ერთმა ადამიანმა არ ამოწუროს ისინი მთლიანად. ეს გულისხმობს ყველა იმ რესურსის სამართლიან გამოყენებას, რაც მხოლოდ ერთ ადამიანს არ ეკუთვნის. ეს შეეხება შემდეგი პრინციპის დაცვას „ერთი ადამიანი – ერთი წილი“, განსაკუთრებით საერთო სათემო მიწებთან მიმართებაში. ამ შედეგის მისაღწევად საჭიროა ნდობა და მყარი სოციალური ურთიერთობები საზოგადოებების შიგნით და ცალკეულ პირებს შორის.

დემოკრატია: ყველა, ვისაც გარკვეული გადაწყვეტილება ეხება ან პოტენციურად შეეხება, უნდა მონაწილეობდეს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. სქესი, ასაკი, რასა, ფენა, წარმოშობა, სექსუალური ორიენტაცია, ფიზიკური თუ ფსიქიკური უნარი თუ უნარშეზღუდულობა არ უნდა განსაზღვრავდეს გვაქვს თუ არა ჩვენ გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება. თუმცა, ეს მხოლოდ

სასარგებლო იარაღების და პროცედურების ნაკრები არ გახლავთ დემოკრატიის საფუძვლების ფორმირებაში მონაწილეობისთვის. ნამდვილი დემოკრატიის თამასა უფრო მაღალია და შეიცავს ადამიანისა და ხალხების უფლებების (მათ შორის მატერიალური ბაზის) სრულად განხორციელებას, თანასწორობას და სამართლიანობას.

სამივე ეს პრინციპი მჭიდრო ურთიერთკავშირშია. რესურსების სამართლიანობის სამივე პრინციპის რეალურად დაცვა დიდი პრაქტიკული გამოწვევების წინაშე გვაყენებს. მაგალითად: სრულ მონაწილეობას ადგილობრივ დონეზე არ მივყავართ ყველა შემთხვევაში იმ გადაწყვეტილებებამდე რომელიც იცავს გლობალურ პლანეტარულ საზღვრებს. და მხოლოდ მონაწილეობა – თუ ძალთა თანაფარდობის დარღვევით ხდება – არ არის საკმარისი. რასაც აქ გთავაზობთ, ზემოთ თქმულის ნაცვლად, არის ის, ამ სამი პრინციპის გათვალისწინება პრობლემების გადაჭრის გზების ძებნისას და ხელსაყრელი პოლიტიკის ჩარჩოს ჩამოყალიბება გადაწყვეტილების მიღების ყველა დონეზე.

უკეთესი მომავლის ხედვის ვერსიები უსასრულოა და მათი ფორმულირება ძალზე რთულია და საინტერესო. ქალაქებზე გადატანისას ეს ხედვები მუდამ მოწყვლადი იქნება, რადგან მათი სრულყოფილად ჩამოყალიბება ვერასოდეს მოხდება. მაგრამ ზოგჯერ ეს გვეხმარება ოცნებაში. წარმოიდგინეთ ზემოთ არწერილი პრინციპები რომ სინამდვილეში სერიოზულად იქნას აღქმული – როგორ სამყაროში ვიცხოვრებდით მაშინ? როგორი იქნებოდა მომავლის ერთი შესაძლო ხედვა?

გზავნილი მომავლიდან: მოგმსალმებით 2044 წლის სამართლიანი მომავლის ფორუმზე...

2044: დღეს მსოფლიო მიუახლოვდა იმ ეტაპს, რომ სრულად შეწყდეს წიაღისეულის მოპოვება (მათ შორის სინთეტიკური სასუქების) და უკვე ვხედავთ პოზიტიურ შედეგებს რაიმე მნიშვნელოვანი სოციალური განხეთქილების გარეშე. ბოლო 25 წლის განმავლობაში არ აშენებულა არც ერთი ახალი ქვანახშირის ან ბირთვული ელექტროსადგური და დეცენტრალიზებული და ავტონომიური განახლებადი ენერჯის სისტემების, ისევე როგორც სუფთა წყლისა და სანიტარული კონტროლის სისტემების მასიურმა განთავსებამ დიდად გააუმჯობესა საარსებო საშუალებანი სოფლის და ქალაქის ღარიბი მაცხოვრებლებისთვის მთელს მსოფლიოში.

ნედლეულის სამართლიანი და რაციონალური გამოყენების უამრავი ორმხრივი და მრავალმხრივი წარმატებული პარტნიორობების მიერ მომზადდა ნიადაგი გაეროს რესურსების კონვენციისთვის, რომელიც უკვე მეათე წელია წარმატებით ხორციელდება. ყველა მნიშვნელოვანი რეგიონული და გლობალური კონფლიქტი ტერიტორიებისა და

რესურსების ნიადაგზე მშვიდობიანად მოგვარდა.

მცირე და საშუალო ზომის ფერმერთა ორგანიზაციები იცავენ ადამიანის უფლებას საკვებზე მსოფლიოს მასშტაბით. რადგან პესტიციდები თითქმის აღარ გამოიყენება, ფუტკრის პოპულაცია გაორმაგდა. მიწის რეფორმა, რომელიც პატივს სცემს სათემო მიწების გამოყენების პრინციპებს უზრუნველყოფს მცირე ფერმერების უფლებას მიწით სარგებლობაზე. ქალებსა და მამაკაცებს თანაბრად მიუწვდებათ ხელი საწარმოო რესურსებზე და რეპროდუქციულ სამუშაოზე სქესისა და ასაკის მიუხედავად. ქვეყნის სოფლის მეურნეობის განათლების სამსახურები უზრუნველყოფენ ფერმერებს ცოდნითა და ტრადიციული საწარმოო პრაქტიკის გამოცდილებით, აგრეთვე მრავალნაირი არადაპატენტებული სათესლე მასალებით და კომპოსტის შეტანის უკანასკნელი მეცნიერული ცოდნის გაზიარებით ნიადაგის ხარისხის უზრუნველსაყოფად.

თანამედროვე კვების რეჟიმის შესახებ განათლების წყალობით, გლობალურად საშუალო ფენის მიერ საკვების მოხმარების მოდელი საგრძნობლად შეიცვალა. ადამიანები მიირთმევენ ხორცს მხოლოდ კვირაში ერთხელ ან ორჯერ და ჩრდილოეთ ამერიკისა და ევროპის მოსახლეობის თითქმის ნახევარი ვეგეტარიანელი გახდა და შესაბამისად ბევრად უფრო ჯანმრთელი. შინაური ცხოველები იკვებებიან მათთვის განსაზღვრულ ფართობებზე, რამაც ხელი შეუწყო რეგიონალურ და ადგილობრივ ეკონომიკურ ციკლებს და შეამცირა ნიადაგზე ზემოქმედება. ცხოველის საკვების გლობალური ბაზარი აღარ არსებობს. ამასთანავე, თანამედროვე ტრანსპორტმა, განათლებამ და კულტურულმა ინფრასტრუქტურამ მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ცხოვრების ხარისხი სოფლად.

თანამედროვე ქალაქები ამჟამად ყველა მოქალაქეს უზრუნველყოფენ უფასო საზოგადოებრივი ტრანსპორტით, რამაც შეამცირა კერძო მანქნების რაოდენობა ქალაქში 90%-ით 2014 წელთან შედარებით.

გლობალურმა შეთანხმებამ ჩაკეტილი ეკონომიკური ციკლის და უნარჩენო წარმოების შექმნაზე მნიშვნელოვნად შეამსუბუქა მინერალებისა და მეტალების აღდგენის დონე, რამაც შექმნა დიდი რაოდენობის სამუშაო ადგილები ქალაქის პირობებში ნაწარმის, შენობების და ნარჩენების შენაერთებისა და ელემენტების რეგენერაციის და დიდ ქალაქებში მეორადი გადამამუშავების სფეროში.

სასმელი წყალი, რომელიც არც ისე დიდი ხნის წინ ითვლებოდა, ჩვენს ერთ-ერთ ყველაზე მწირ რესურსად და კონფლიქტისა და ომების პოტენციურ წყაროდ – დღეს მთავარი წყაროა ქვეყნის შიგნით და მის საზღვრებს გარეთ თანამშრომლობისა. ძნელი წარმოსადგენია, რომ სახელმწიფო სახსრები, წყლის კომპანიები, ერთ დროს უცნაურ მხეცებად ითვლებოდნენ.

ამ საუკუნის მეორე ათწლეულში ჩვენ უკვე დავინახეთ ახალი ტენდენცია: გლობალური ტყის საფარის დაკარგვა სტაბილურად მცირდებოდა და 2025 წელს ნულს მიაღწია.

ამჟამად ბუნებრივი ტყის საფარი ჩვენს პლანეტაზე ისევ იზრდება და რაც უფრო

მნიშვნელოვანია: ტყიან რეგიონებში მცხოვრები ადამიანების უფლებები დაცულია. დღევანდელ დღეს ძნელია მონოკულტურების პოვნა. ეკოსისტემების 10%-ზე მეტი დაცულია – ამდენად 1992 წელს ხელმოწერილი კლიმატის ცვლილებების შესახებ გაეროს კონვენციის მიერ დასახული მაჩვენებელი გადაჭარბებულად არის მიღწეული – და გრძელდება კიდევ უფრო მაღალი მაჩვენებლების მიღწევისკენ სწრაფვა. ახალი მრავალფეროვნება ქალაქებშიც კი შეიმჩნევა მთელ მსოფლიოს მასშტაბით: ქალაქის მეზობლებამ მასიური მოძრაობის სახე მიიღო, რომლის შედეგად ხდება ლანდშაფტების, საზოგადოების და კულტურების ჩამოყალიბება(ტრანსფორმირება).

ინტერნეტმა დააკავშირა ერთმანეთთან ყველა და ყველაფერი. ახალმა ტექნოლოგიურმა ინფრასტრუქტურამ დასძლია მომხმარებელსა და მწარმოებელს შორის არსებული ბარიერი. მწარმოებელ-მომხმარებლობა უფრო გაიზარდა და შეზღუდა ბაზრების ძალაუფლება. თანაბარანგიანი ქსელები (ანუ კომუნიკაცია თანასწორთა შორის) წარმოადგენენ მზარდი არამომგებიანი სექტორის ხერხემალს. კაპიტალიზმი, რომელსაც ჩვენ ვიცნობთ, თავიდან ბოლომდე გამოწვევის წინაშე დადგა. სოციალური სამუშაო აღიარებულია როგორც ადამიანის მუშაობის უნარის წინაპირობა.

5. სამართლიანი მომავალის სტრატეგიები

მრავალი კარგი ინიციატივა უკვე დაწყებულია და მას განმტკიცება სჭირდება. ახალი ხედვა, რომელიც აერთიანებს დემოკრატias, ეკოლოგიას და ადამიანის უფლებებს დაეხმარება ტრანსფორმაციული გზით წინსვლაში, უფრო მეტ ცვლილებებში და არ ჩაერევა ბიზნესის საქმიანობაში, როგორც ყოველთვის. ძირითადი პრობლემების გადაჭრა შეუძლებელია მხოლოდ სექტორის დონეზე. ძალთა თანაფარდობა საზოგადოების სხვადასხვა დონეებზე უნდა დაიძლიოს, რათა ჩამოვშორდეთ თავისუფალი ბაზრის ჰეგემონიურ შეხედულებებს, რომლებიც ემსახურებიან ინკლუზიურ განვითარებას. რესურსების პოლიტიკა ამ კონტექსტში მიზნად ისახავს წარმოშვას მეტი თანასწორობა იმ კუთხით, თუ ვინ აკონტროლებს, ვინ ფლობს, ვის აქვს ხელმისაწვდომობა და ვინ წყვეტს ადამიანისა და საზოგადოების ურთიერთქმედებას ბუნებასთან. ჭეშმარიტად ტრანსფორმაციული პროგრამა აგრეთვე მოითხოვს ფუნდამენტურ ცვლას წარმოებაში, მოხმარებასა და ცხოვრების წესში და სოციალური სამსახურის აღიარებასა და ინტეგრაციაში. რესურსების პოლიტიკას შეუძლია დაეხმაროს ამ პროგრამის ჩამოყალიბებაში.

თუმცა, ეს მემორანდუმი არ ცდილობს შემოგვთავაზოს პრობლემის გადაჭრის გამზადებული სცენარი. იგი უბრალოდ გვთავაზობს ახალ და ერთობლივ ხედვას და რამდენიმე შესაძლო სფეროს ინტერვენციისთვის საერთაშორისო დონეზე. თითოეული რეგიონი თვითონ განსაზღვრავს რომელი მიდგომა უფრო შეეფერება მათ სპეციფიურ გამოწვევებს და რომელი კავშირები სჭირდებათ ამ მიდგომის გასავითარებლად. შემოთავაზებული ახალი ხედვა ქსელს ჰაგვს, ანუ რთული სისტემაა. ლათინურ ამერიკაში მიმდინარეობს ცხარე დებატები ე.წ. „ტერიტორიებზე“ (ესპანურ და პორტუგალიურ ენებზე: "territorio"), რაც შემდგომში სხვა ენებმაც აიტაცეს (მაგ., ფრანგულში: "territoire", იტალიურში: "territorio"), მაგრამ ეს ტერმინი ხშირად ერთი და იგივე მნიშვნელობით არ გამოიყენება მთელს მსოფლიოში. „სათემო მიწების“ ან „წინაპართა მიწების“ ცნება აფრიკაში განსხვავდება ტერიტორიების ცნებისგან.

ტერიტორიული მიდგომა გულისხმობს იმას, რომ თითოეული რეგიონი შედგება კომპლექსური ურთიერთქმედებებისგან ბუნებას, ადამიანებს, ინტერესებს, ძალთა თანაფარდობასა და გეოპოლიტიკურ კავშირებს შორის, რომლებზეც ყოველთვის ახდენენ ზეგავლენას „გარეგანი“ აქტორები და ინტერესები. მსოფლიო ბაზარი და გეოპოლიტიკური ურთიერთობები სახელმწიფოებსა და რეგიონებს შორის ქსელებს წააგავს და რთული სისტემებია რომლებსაც ახასიათებთ კონფლიქტები, ბრძოლა და ძალთა თანაფარდობის პრობლემები. ეს კონფლიქტები

ურთიერთკავშირშია და ზეგავლენას ახდენენ ტერიტორიებზე. ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და გარემოს დაცვის სამართლიანობის პრიზმიდან რომ შევხედოთ ამ ქსელს, ადამიანი შესძლებს გაიგოს და დაადგინოს საკითხის შესაძლო მოგვარების გონივრული და სამართლიანი გზები.

“ჩვენ მიგვაჩნია, რომ უფრო უპრიანია (როგორც კონცეპტუალურად, ისე პოლიტიკურად) ვისაუბროთ „ტერიტორიაზე“ ვიდრე „რესურსების“ გამარტივებულ ცნებაზე. ტერიტორიის ცნება საშუალებას გვაძლევს უკეთ გავიგოთ დინამიური განზომილებანი (სოციალური, გეოგრაფიული, კულტურული და ეკონომიკური) ადგილობრივ კონტექსტში”.

მალკო ფერკოვიჩი, რეკარედო ალბერტო გალვეზ კარასკო, მარია სესილია რივზი, ბეთზაბეთ მორერო, ანა დი პანგრატიო, მაიანა ტექსერია, სინტია ბარენჰო
კონო სურის მომავლის სემინარის დელეგატები

რესურსების პოლიტიკა ხორციელდება ყველა საერთაშორისო, ეროვნულ, რეგიონალურ და ადგილობრივ დონეზე და თითოეულ დონეზე საჭიროა სხვადასხვა სტრატეგიული გამოწვევების გადაჭრა. ამის გათვალისწინებით, მემორანდუმი გთავაზობს **სამ ფუნდამენტურ გზას**, რაც შექმნის რესურსების პოლიტიკის სტრატეგიის საფუძველს, რომელშიც საბოლოოდ უნდა განხორციელდეს და მოერგოს ადგილობრივ და რეგიონალურ საჭიროებებს და გარემოებებს.

რადგან კონფლიქტებსა და რეალური ძალაუფლების სტრუქტურებს თავისი სპეციფიკა გააჩნიათ ადგილობრივ და ქვეყნის დონეებზე, სადაც ისინი ფუნქციონირებენ, ეს მემორანდუმი მხოლოდ ზოგად ხედვას გთავაზობთ.

თუმცა მაინც შეეცდება წარმოაჩინოს ზოგიერთი სტრატეგია საერთაშორისო და გლობალურ დონეზე. საერთაშორისო ინსტიტუტებს, როგორებიც არიან გაერთიანებული ერების ორგანიზაციები და კონვენციები, მრავალმხრივი განვითარების ბანკები ან პლურილატერალური გაერთიანებები, იმის საპირისპიროდ თუ რას აკეთებენ ისინი დღეს, შეუძლიათ შექმნან ხელსაყრელი გარემო, რომელიც დაიცავს ბუნებისა და ადამიანის უფლებებს დემოკრატიის დაცვის საშუალებით. ასეთი საერთაშორისო რეჟიმის შედეგები შთააგონებს და წარმართავს ქმედებებს ეროვნულ და ადგილობრივ კონტექსტში. ამ სტრატეგიების წინაპირობაა რომ ჯერ მოხდეს რეალური ძალაუფლების სხვადასხვა სტრუქტურების გაანალიზება, გაცნობიერება და ბოლოს მათი აღიარება ტერიტორიების ქსელის შიგნით.

ა) ადამიანისა და ბუნების უფლებების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ბაზრებისა და მათი მოგვებისგან და ხალხის უფლებამოსილება მოითხოვონ და დაიჩვენონ თავიანთი უფლებები

“ხალხისთვის უფლებამოსილების აღდგენა და მათთვის ბუნებრივ რესურსებთან ისევ დაკავშირება დღეს გარდაუვალია. ცნობიერების ამაღლება ბუნებრივ რესურსებზე ხალხის უფლებების შესახებ ქმნის საფუძველს წარმოიშვას ცვლილებების დიდი ტალღა, რომლის შედეგადაც მივიღებთ ინფორმირებულ და აქტიურ კრიტიკულ მასას, რომელიც ზეწოლას მოახდენს გადაწყვეტილების მიმღებებზე რათა მათ შეიმუშაონ უფრო რაციონალური და ინკლუზიური პოლიტიკა“.

მუნა დაჯანი,
*ახლო აღმოსავლეთის, ჩრდილო აფრიკისა და თურქეთის მომავლის
სემინარის დელეგატი*

არსებული საკანონმდებლო ჩარჩოები, განსაკუთრებით როდესაც ეს ეხება ადამიანისა და გარემოს უფლებების დაცვას, ყოველთვის ცუდად არ გამოიყურება ქაღალდზე. ნაგოიას პროტოკოლი (გენეტიკური რესურსების ხელმისაწვდომობისა და მათი გამოყენებით მიღებული სარგებელის სამართლიანი და თანასწორი გამოყენების შესახებ); თავისუფალი, წინასწარი და ინფორმირებული თანხმობა მკვიდრი მოსახლეობისთვის; საქმიანობის კომპლექსური შეფასების სახელმძღვანელო პრინციპები კომპანიებისთვის და გამჭვირვალობის მოთხოვნები კარგად აჩვენებს თუ რა პროგრესი მოიტანა სამოქალაქო საზოგადოების, თემების და სოციალური მოძრაობების მრავალწლიანი ბრძოლამ. პრობლემა იმაში მდგომარეობს, რომ მრავალი ეს უფლებები (და ვალდებულებები) პლანეტის მოსახლეობის უმეტესი ნაწილისთვის *მხოლოდ* ქაღალდზე არსებობს. მათ სჭირდებათ გაძლიერება, ადამიანებმა უნდა იცოდნენ თავიანთი უფლებების შესახებ და აგრეთვე უნდა ჰქონდეთ უფლება, რომ იცოდნენ. ეს მათ უფლებამოსილს გახდის მოითხოვონ თავიანთი უფლებები სასამართლოებში, როდესაც და სადაც შეექნებათ ამის საჭიროება. იმისათვის რომ შესძლონ სრული მონაწილეობა და მათი ხმა და ინტერესი შესმენილი იქნას, ადამიანებმა უნდა იცოდნენ რას აყენებენ საფრთხის ქვეშ. ეს მოიცავს ეროვნულ, საერთაშორისო ან გლობალური მნიშვნელობის საკითხებს.

საზოგადოებები, ინდივიდუალური პირები, სოციალური და გარემოს დაცვის მოძრაობები მთელს მსოფლიოში უკვე აპროტესტებენ დიდ მალარობებს, იბრძვიან ადამიანის უფლებაზე წყლისთვის, ეწინააღმდეგებიან მიწების მიტაცებას და დაჟინებით ითხოვენ თავისუფალ წინასწარ და ინფორმირებულ თანხმობას.

მათ მთავრობებს ხელი აქვთ მოწერილი საერთაშორისო შეთანხმებებზე, რომელთა მიხედვით ადამიანის უფლებების ხელყოფა არ არის დასაშვები. თუმცა, მრავალ შემთხვევაში ეს მხოლოდ ლიტონი სიტყვებია ქაღალდზე და შესაბამისი ინსტიტუტები, რომლებმაც ისინი უნდა განახორციელონ ან საერთოდ არ არსებობენ ან ძალზე სუსტად მუშაობენ. სამართლიანობა თავისთავად ძნელი ასახსნელია, და სასამართლოები და კანონები ასახავენ არათანაბარ ძალთა თანაფარდობას იმ საზოგადოებაში, რომელმაც ისინი წარმოშვა.

უფლებამოსილებით აღჭურვა, ინსტიტუტების ჩამოყალიბება და სასამართლო პროცესის სტრატეგიები გვერდიგვერდ უნდა იღწვოდნენ უფლებამოსილების შესაცვლელად. რესურსების პოლიტიკის კონტექსტში ეს შეიძლება ნიშნავდეს ადგილობრივი საზოგადოებებისთვის უფლებამოსილების მინიჭებას, რათა მათ დაიცვან და ისარგებლონ (ინდივიდუალური და კოლექტიური) უფლებებით მიწაზე, წყალზე, ტყეებზე, გენეტიკურ რესურსებზე, ტრადიციულ ცოდნაზე და ა.შ. სასამართლოში კორპორაციების და მთავრობების ინტერესების პირისპირ. არსებული ფორმების გარდა საჭიროა საკანონმდებლო ინიციატივები საკუთრების უფლების ახალი სისტემისთვის. ასეთი სტრატეგია საზოგადოებებსა და მის ინდივიდუალურ წევრებს შორის უაღრესად სენსიტიური უნდა იყოს არსებულ და პოტენციურ კონფლიქტებთან მიმართებაში.

საერთაშორისო ინსტიტუტებმა უნდა დაამკვიდრონ გაიდლაინები, სადაც ჩამოყალიბებული იქნება გარემოს და ადამიანის უფლებების დაცვის და დემოკრატიის ჩარჩოები ეროვნული კანონისა და ადგილობრივი ინიციატივებისთვის, მათ შორის ექსტრატერიტორიული ვალდებულებები. ეს ნიშნავს, რომ სახელმწიფოები ვალდებული არიან უზრუნველყონ, რომ თავიანთ ქვეყნის მიერ ინვესტიციების განმახორციელებელმა საწარმოებმა პატივი სცენ სხვა ქვეყნების ადამიანის უფლებებს და დაიცვან ისინი.

თუ მაგალითად ევროპული ფირმების ინვესტიციების გამო ირღვევა ადამიანის უფლებები მესამე ქვეყნებში, ადგილობრივ საზოგადოებას ხშირად არ გააჩნია არც საშუალება და არც ინსტიტუციური შესაძლებლობები იბრძოლონ თავიანთი უფლებებისთვის. თუმცა ევროკავშირი კანონით ვალდებულია უზრუნველყოს, რომ ინვესტიციების განხორციელებისას მისმა საწარმოებმა დაიცვან ადამიანის უფლებები და პატივი სცენ მათ სხვა ქვეყნებში. ექსტრატერიტორიული ვალდებულებები განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონებში, სადაც დემოკრატიული სივრცე სულ უფრო ვიწროვდება. ამიტომ, პარტნიორობის, საინვესტიციო და სავაჭრო ხელშეკრულებებში უნდა შევიდეს სრულიად განსხვავებული პუნქტი ადამიანის უფლებების შესახებ, ვიდრე რაც დღეს არის ჩადებული მრავალ სავაჭრო ხელშეკრულებაში. ამჟამად, პუნქტი

ადამიანის უფლებების შესახებ მხოლოდ ითვალისწინებს სასჯელს „არასამართლიანი“ წარმოების შემთხვევაში, რაც საბოლოოდ ერთერთი პარტნიორის მიმართ უკმაყოფილების გამოხატვით მთავრდება. ეს ნიშნავს იმას, რომ ერთ ქვეყანას შეუძლია მეორეს შეუწყვიტოს (შეუკვეცოს) მისთვის სასურველ ბაზარზე ხელმისაწვდომობა თუ სავაჭრო პარტნიორი არ იცავს ადამიანის უფლებებს (მაგ., იყენებს ბავშვთა შრომას თავის წარმოებაში) და გაყიდოს ნაწარმი უფრო დაბალ ფასად, ვიდრე საკუთარ ქვეყანაში. ახალი, რეალურად მომქმედი პუნქტი ადამიანის უფლებების შესახებ სავაჭრო და საინვესტიციო ხელშეკრულებებში უნდა ეხებოდეს საკუთრივ ხელშეკრულებას და გააკონტროლოს ხომ არ იწვევს კონტრაქტში აღწერილი საქმიანობა ადამიანის უფლებების დარღვევას. ეს იქნებოდა სერიოზული აღიარება ექსტრატერიტორიული ვალდებულებებისა ადამიანის უფლებების დაცვის ჩარჩოებში.

“შესაბამისმა მთავრობებმა უნდა შეიმუშაონ პოლიტიკა და საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელიც უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის უფლებებს ბუნებრივი რესურსების სამართლიან წილზე, შესაბამის კომპენსაციაზე, იმ შემთხვევაში თუ იგი ზიანდება რესურსების გამოყენებით გამოწვეული საქმიანობისა და ჩვენი გარემოს დაცვის გამო“.

ერიკ ოვინო ონდურუ, ტამირუ სისაი მისგანაუ, ფლორენტინა იულიუს კიდეკა, აღმოსავლეთ და აფრიკის რქის ქვეყნების მომავლის სემინარის დელეგატი

სურსათის უსაფრთხოების კომიტეტის მიერ შემუშავებული ნებაყოფლობითი სახელმძღვანელო პრინციპები მიწის მფლობელობის, თევზის მრეწველობისა და მეტყვევობის პასუხისმგებლიანი მმართველობისთვის მნიშვნელოვან ინფორმაციას გვაწვდის პროცესებსა და პროდუქტებზე. გაიდლაინები უაღრესად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ინკლუზიურმა პროცესმა პირველად მისცა საშუალება სამოქალაქო საზოგადოებას მონაწილობა მიეღო მოლაპარაკებებში გაეროს დონეზე და ამ გაიდლაინების შემუშავებაში. გარდა ამისა დოკუმენტი მნიშვნელოვანია ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ ყოვლისმომცველი ხედვის გამო. ამდენად, ამ შეთანხმებამ ძლიერი მხარდაჭერა ჰპოვა სამოქალაქო საზოგადოებაში მსოფლიო მასშტაბით.

გაიდლაინების მთავარი ამოცანაა „მიწის მფლობელობის, თევზის მრეწველობისა და მეტყვევობის მმართველობის გაუმჯობესება ყველას სასარგებლოდ, განსაკუთრებით ეს ეხება მოწყვლად და მარგინალიზებულ ადამიანებს, სადაც მთავარი მიზანია სურსათის უსაფრთხოება და უფლებების დაცვა სათანადო

სურსათის, სიღარიბის აღმოფხვრის, საარსებო საშუალებებით სტაბილური უზრუნველყოფის, სოციალური სტაბილურობის, უსაფრთხო საცხოვრებელი პირობების, სოფლის განვითარების, ბუნების დაცვის და სოციალური და ეკონომიკური მდგრადი განვითარების კუთხით.

ყველა პროგრამა, სტრატეგია და ტექნიკური დახმარება გაიდლაინების განხორციელების საშუალებით მიწის მფლობელობის მართვის გასაუმჯობესებლად უნდა შეესატყვისებოდეს სახელმწიფოში არსებულ ვალდებულებებს საერთაშორისო კანონის, მათ შორის ადამიანის უფლებების საყოველთაო დეკლარაციის და სხვა ადამიანის უფლებების საერთაშორისო დაცვის ინსტრუმენტების თანახმად“.

მიუხედავად მისა, რომ ზემოთ აღნიშნული გაიდლაინები ნებაყოფლობითია, ისინი მოქმედებენ ადამიანის უფლებების ჩარჩოების შესაბამისად – რაც სავალდებულოა ყველა ხელმომწერი ქვეყნისთვის. ადამიანის უფლებების ჩარჩო იძლევა გაიდლაინების განხორციელების პოლიტიკურ უფლებამოსილებას. არც ერთი ხელშეკრულება(ან კანონი) არ ტარდება ან ხორციელდება ავტომატურად. საჭიროა ხალხის ზეწოლა, მობილიზაცია და ორგანიზაცია, რათა მოითხოვონ პოზიტიური დებულებების გატარება ან განხორციელება ნებისმიერი ხელშეკრულების (ან კანონის) ცხოვრებაში და აიძულონ ისინი იმუშაონ სოციალური ცვლილებების მოსახდენად. ამრიგად, მხოლოდ ინკლუზიური პროცესი, რომელიც ავალდებულებს სამოქალაქო საზოგადოებას გამოიყენოს გარკვეული პოლიტიკური ჩარჩო ან მხარი დაუჭიროს გარკვეულ კანონს, იძლევა მათი განხორციელებისა და რეალიზაციისთვის საჭირო ძალას.

ბ) ძალაუფლების კონცენტრაციის შეჩერება და ბუნებრივ რესურსებზე, ფინანსურ კაპიტალზე და ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობისა და კონტროლის ხალხის ხელში დაბრუნება

“იმის გამოაშკარავება თუ რა ფულია გადახდილი ოკეანისგაღმა ქვეყნებში ჩინეთის წიაღისეულის მოპოვების სექტორის ინვესტიციებში არ არის საკმარისი გამჭვირვალობის და კანონის დაცვის უზრუნველსაყოფად. კორპორაციის სოციალური პასუხისმგებლობის ანგარიშების პარალელურად, ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ჩინეთის სამთო მოპოვების კომპანიებმა უნდა გამოუშვან ცალკე ანგარიში ანტი-კორუფციული კანონების დაცვის შესახებ, რათა გამჟღავნდეს მათი საქმიანობები პრევენციის, გამოაშკარავების და უკანონო გადახდებისა და კანონის დაუმორჩილებლობის კუთხით“.

თინგ ქსუ,

სამხრეთ-აღმოსავლეთის და ჩინეთის მომავლის სემინარის დელეგატი

პრობლემა არა მხოლოდ კომპანიის სიდიდემია („ძალზე დიდი იმისთვის რომ დაამარცხო ან დაატუსაღო“), არამედ თვით ბიზნესის მოდელში, რომელიც მოგებას ხალხისგან იღებს. პირველი ნაბიჯი სწორი მიმართულებით გადასადგმელად იქნებოდა კორპორაციების მიერ ძალაუფლებისა და პოლიტიკის მოხვეჭის მიკვლევა და სააშკარაოზე გამოტანა ადგილობრივ და საერთაშორისო დონეზე, რასაც სჭირდება კვლევა, ინფორმაციული მხარდაჭერა და ბოლოს კანონმდებლობა.

დღევანდელ დღეს ძალაუფლების ყველაზე დიდ კონცენტრაცია ფინანსური კაპიტალის დაგროვების მეშვეობით ხდება. ფინანსური ინსტიტუტები და ბანკები (კერძო და სახელმწიფო) წარმოადგენენ მთავარ აქტორებს რესურსებში (მიწა, სამთო მოპოვება, წიაღისეული, და .შ.) მსხვილი ინვესტიციების დაბანდებისას და ისინი აგრეთვე დიდ როლს ასრულებენ როდესაც პოლიტიკურ ელიტას სახელმწიფო სახსრების მითვისების ან გადასახადების დამალვის საშუალებას აძლევენ ოფშორულ ზონებში. რესურსების პოლიტიკა მჭიდროდ უნდა იყოს დაკავშირებული ფინანსური ბაზრების რეგულაციებთან, სამართლიან საგადასახადო სისტემასთან (მათ შორის ფინანსურ გარიგებებთან დაკავშირებული გადასახადები), ფულის გათეთრების აკრძალვის და სხვა ისეთ ღონისძიებებთან, რომელთა მიზანია მოახდინონ ფინანსური ძალაუფლების გადანაწილება (შემოსავალი და ქონება) და არ მისცენ საშუალება მათ, ვისაც ფული აქვთ იყიდონ პოლიტიკური გადაწყვეტილებები თავის სასარგებლოდ.

წიაღისეულის მოპოვების გადასახადები შემოსავალს მოუტანდნენ განვითარებად ქვეყნებს. ეს შემოსავლები უნდა იყოს განკუთვნილი შესაბამისი ტერიტორიებისა

და ხალხებისთვის. შემოსავლების გამჭვირვალობის სავალდებულო რეგულაციები ბუნებრივი რესურსების სექტორში, რომლებიც ჩამოყალიბდა აშშ-სა და ევროპაში მხოლოდ ერთი პატარა ნაბიჯია სწორი მიმართულებით და იგი უნდა გაფართოვდეს რათა მოიცვას მთლიანი ღირებულებათა ჯაჭვი და სხვა სექტორები. ის ფაქტი, რომ ასეთი კანონმდებლობის წინა პლანზე დაყენება ძნელი აღმოჩნდა და დღევანდელ დღეს მას სასტიკად ებრძვის მრეწველობა, ნათლად მიუთითებს იმაზე, რომ იგი საფრთხეს უქმნის მათი ბიზნეს მოდელის ქვაკუთხედს.

“საზოგადოებისადმი ნდობის გამოცხადებით, პროექტების დაწყებისთანავე მკვიდრდება ორმხრივი ნდობა და ურთიერთკავშირები მუდმივი კონსულტაციისა და კომუნიკაციის მეშვეობით. საზოგადოებები უნდა იყვნენ ინფორმირებული სარგებელის, ზეგავლენის, ქვეყნის განვითარებაში შესაძლებელი კონტრიბუციის შესახებ და აგრეთვე თუ რა სარგებელს მოუტანენ პროექტები მიზნობრივ საზოგადოებებს“.

*მოჰამედ ტავაზ სტანიზკაი,
სამხრეთ აზიის მომავლის სემინარის დელეგატი*

როდესაც საქმე ეხება ბაზრების უპირატესობის წინააღმდეგ გალაშქრებას, მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ბრძოლა იმაში მდგომარეობს, რომ წინააღმდეგობა გავუწიოთ ახალი ბაზრების შემოყვანას ან გაფართოებას, რომლებიც აცხადებენ რომ იცავენ ბუნებას და სინამდვილეში, ხშირად ფინანსური ბაზრის აქტორები დახმარებით, საშუალებას აძლევენ ჩვეულებრივ განაგრძონ ბიზნესის კეთება მას ვისაც ფული აქვს; თავი დაიძვრინოს სიტუაციიდან მოსყიდვის ან ვინმეზე ზეწოლის საშუალებით. ამ მცდარი გადაწყვეტილების საწინააღმდეგოდ ერთერთ უმნიშვნელოვანეს ფორუმს წარმოადგენს საერთაშორისო კლიმატის პოლიტიკა, სადაც ნახშირბადის გამოყოფის კვოტის სქემების გაფართოება და ბიოკარბონის (მათი ტყეებსა და ნიადაგში გამოყენების), როგორც ორგანული საწვავის შემცვლელის იდეა, საფრთხის ქვეშ აყენებს კლიმატური რეჟიმის დაურღვევლობას და ადგილობრივი მოსახლეობის საარსებო საშუალებებს, განსაკუთრებით ბოლო დარჩენილი საერთო სარგებლობის რესურსების შემოღობვით (ტყეების, მიწის, წყლის, ა.შ.).

მეორე, რაზეც უნდა გამახვილდეს ყურადღება, არის ის კომპანიები რომლებსაც დღევანდელ დღეს სურთ კონტროლის მოპოვება ბიომასაზე, გენეტიკურ რესურსებზე და ტექნოლოგიებზე, რაც მათ მომავლის მწვანე ეკონომიკის გასაკონტროლებლად დასჭირდებათ.

ვაჭრობასთან დაკავშირებული პატენტების რეგულირება ხდება სავაჭრო და საინვესტიციო ხელშეკრულებებით (TRIPS) ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების ვაჭრობასთან დაკავშირებული ასპექტების შეთანხმების შესაბამისად. ამ შეთანხმებით გათვალისწინებულმა რეგულაციებმა არ უნდა მოახდინონ ზეგავლენა მწარმოებლების მიერ სათესლე და საჯიშე მასალების და სხვა ტექნოლოგიების თავისუფალ წვდომაზე. ადამიანის უფლებების დაცვის ზეგავლენის შეფასება და ადამიანის უფლებების პუნქტები, როგორც ზემოთ ვახსენეთ, უნდა აგვარებდეს ადამიანის უფლებების დარღვევის პრობლემებს პატენტის რეგულაციით.

ორი ათწლეულის განმავლობაში დაჩქარებულმა ტექნოლოგიურმა პროგრესმა მასიური ვაჭრობის და ინვესტიციების ლიბერალიზაციის სფეროში კაცობრიობა უარეს მდგომარეობაში ჩააყენა ვიდრე ის იყო როდესაც თვით მდგრადი განვითარების ცნება ჯერ კიდევ ჩანასახში იყო. დროა გადავხედოთ ტექნოლოგიებს. ახალი, მაღალი რისკის შემცველი მცირე ტექნოლოგიებით დაწყებული (სინთეტიკური ბიოლოგია, ნანოტექნოლოგია) და ძალიან მსხვილით (გეოინჟინერია) დამთავრებული, ძალზე სწრაფად ვითარდება. მათი პრომოუტერები გვპირდებიან, რომ მათ ხელთ აქვთ კლიმატის ცვლის, შიმშილის, ენერგოდეფიციტის და ბიომრავალფეროვნების განადგურების პრობლემების მოგვარების გზების გაკონტროლების გასაღები. თუმცა გამაფრთხილებელი ზომების მიღების პრინციპი და სოციალურ-ეკონომიკური ზეგავლენები ხშირად იგნორირებულია უახლესი ტექნოლოგიებისკენ სწრაფვაში. საჭიროა საერთაშორისო წესების შემოღება გამაფრთხილებელი პრინციპებისა და ტექნოლოგიების შეფასების გამჭვირვალე და მონაწილეობრივი ფორმის მკაცრად გამოყენებისთვის.

გ) პროდუქციის, მოხმარების და საარსებო საშუალებების გარდაქმნა სოციალურ-ეკონომიკური სამართლიანობისთვის

“თუმცა ჩვენი დისკუსიები საკმაოდ ცხარე კამათის სახეს იღებდა ხოლმე და ზოგჯერ ძნელი იყო შეთანხმება ზოგიერთ კონკრეტულ საკითხზე, თუ რა უნდა გაგვეკეთებინა, ჩვენ მაინც შევთანხმდი უმეტეს პრინციპებზე. საქონლისა და ენერჯის ლოკალიზირებული წარმოება, ნარჩენების რესურსად გამოყენება, კორპორაციული ძალაუფლების, როგორც საფრთხის განხილვა – ჭარბი მოხმარება და ჭარბი წარმოება, როგორც ამ ძალაუფლების სიმპტომები, უფრო მეტად დეცენტრალიზებული, მაგრამ ამავე დროს საერთაშორისო დონეზე შენარჩუნებული ადამიანის ძირითადი უფლებები და სამოქალაქო თავისუფლებები, ყველაფერი ეს ძალზე მნიშვნელოვანია ჩვენს მდგრადობისკენ სწრაფვაში“.

ნორა ფელდმარი, დომინიკა გმერეკი, სვენ იანკოვსკი, ჯოანა სიდოუ, ევროპის მომავალი სემინარის დელეგატები

საზოგადოებას შეუძლია თავს უფლება მისცეს შეხედოს ბუნებას როგორც რესურსების სიუხვეს, თუ იგი შეცვლის მასთან ურთიერთდამოკიდებულებას. პირველ რიგში, ყველას სჭირდება ჰქონდეს ხელმისაწვდომობა ბუნების მის „კუთვნილ წილზე“. ეს გულისხმობს ძალთა თანაფარდობის ცვლას ქალსა და მამაკაცს, ისევე როგორც თაობებს, ასაკობრივ ჯგუფებს, სოციალურ ფენებსა და ა.შ. შორის.

ეს იმუშავებს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საშუალო და მაღალი ფენები მთელს მსოფლიოში რადიკალურად შეამცირებენ მოხმარებას, გაზრდიან რესურსების გამოყენების ეფექტიანობას და შექმნიან ნულოვანი დანაკარგის სტრატეგიას და ჩაკეტილი ციკლის ეკონომიკას. ახალ ტექნოლოგიებს შეუძლიათ დახმარების გაწევა, მაგრამ ეს არასოდეს იქნება საკმარისი და შესაძლოა ახალი პრობლემებიც კი გამოიწვიოს. ნამდვილი ტრანსფორმაცია, რაც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ხდება არის ის, რომელიც ქვემოდან ზემოთ მიმდინარეობს, სადაც ხალხი ითხოვს კონტროლს წყლით მომარაგებაზე, ელექტროქსელებზე და ბუნებრივ გარემოზე. ბოლო ხანებში უფრო ხშირად, ადამიანები იბრძვიან წარმოების საშუალებებისა და მიზნისთვის, და ამდენად ძირს უთხრიან კერძო კორპორაციების ძალაუფლებას და ეგზომ სათაყვანო ბაზრებს. ასეთ ტრანსფორმაციას მხარდაჭერა სჭირდება. უფრო და უფრო მეტი ადამიანი ერთვება უშუალოდ თავისი საკუთარი ცხოვრებისა და ისეთი გარემოს მოწყობაში, რომელშიც თვითონ არიან აღმოჩენილნი, სხვადასხვა საშუალებებით. ასეთი საშუალებებია საბადოების დაბლოკვა, მასიური პროტესტის გამოხატვა ქუჩებში, სოციალური მედიის აქტიურობა ან სტიქიით დაზარალებულთათვის დახმარების შეგროვება და

განაწილება სამთავრობო არხების გარეშე. ეს ხალხი ითხოვს თავის საარსებო საშუალებას და ფუნდამენტურ უფლებებს. უკვე დღეს, მილიონობით ადამიანი დარაზმული მათი ტყეების, თევზის რესურსების დასაცავად, იგონებენ ახალ სასურსათო სისტემას, ორგანიზებას უწევენ ინტერნეტ-საზოგადოებების ჩამოყალიბებას, ითხოვენ საზოგადოებრივი სივრცეების დაბრუნებას და გარემოს დაცვის რესურსების უფრო რაციონალურ გამოყენებას. ისინი თავიდან აცნობიერებენ „პროგრესის“ და მმართველობის ცნებების მნიშვნელობას. თუმცა ეს ყველაფერი ძირითადად შეუმჩნეველი რჩება და არ შუქდება მედიაში სახალხოდ. ხმის მოპოვება და მისი მიწვდენა უფრო ძნელდება და მოითხოვს რთულ სტრატეგიებს და ერთდროულ, ერთობლივ შიდა და გარე პოლიტიკურ ბრძოლას მრავალ ასპარეზზე, ადგილობრივ თუ საერთაშორისო დონეზე.

“რესურსების მართვაში საჭიროა ყურადღების გადატანა მზარდი მშთ-ს მაჩვენებლიდან უფრო ინკლუზიურ მიდგომაზე, რაც ითვალისწინებს კოლაბორაციას, სოციალურ კაპიტალს, სოციალურ კეთილდღეობას, ფსიქიკურ ჯანმრთელობას და ხალხთა სწრაფვას, მაგალითად, ბუტანში მიიღონ პოლიტიკური გადაწყვეტილებები მთლიანი ეროვნული ბედნიერების მიდგომის საშუალებით“.

*დივია გუფტა, პინაკი დასგუპტა,
სამხრეთ აზიის მომავლის სემინარის დელეგატები*

საერთაშორისო დონეზე, მსოფლიოს საშუალო და მაღალ ფენებში მოხმარების მოდელში ცვლილებების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება შესაძლებელია დებატების საშუალებით, ეკონომიკური მმართველობის ალტერნატიულ სისტემებზე, როგორცაა საზიარო ეკონომიკა და კოლაბორაციული სათემო მიწები, რომელთა წარმატება ნაკლებად არის ბაზარზე ორიენტირებულ წარმოებაზე, ვიდრე საჭიროებებზე ორიენტირებულ წარმოებაზე. ეს არ არის ეკონომია მასშტაბის ხარჯზე, არამედ იგი არის ეკონომია დივერსიფიცირების ხარჯზე, ეს არ არის არა კეთილდღეობა მშთ-ს ზრდის ხარჯზე, არამედ საზოგადოების, ხალხის და ბუნების კეთილდღეობა, რამაც უნდა მოახდინოს გავლენა პოლიტიკის ორიენტაციასა და რეგულაციებზე. ამგვარი მიდგომები და ჩარჩოები ადამიანის და გარემოს უფლებებთან მიმართებაში თვითონ მიგვიყვანენ წარმოების, მოხმარების და ვაჭრობის ახალ ფორმებამდე.

ერთი თვალსაჩინო მაგალითია ხორცის მოხმარება საშუალო ფენის მიერ, რასაც შედეგად მოყვება გარემოს გაუარესება, სიღარიბე და სურსათზე ადამიანის უფლების დარღვევა. თუმცა ცხოვრების სტილის შეცვლა ცალკეული ადამიანების მიერ მნიშვნელოვანია, ეს არ არის საკმარისი. ეს არის – ექსტრატერიტორიული

ვალდებულებებიდან გამომდინარე – ევროკავშირის ვალდებულება სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის შეცვლისა ხორცის წარმოებასთან მიმართებაში. ხორცის წარმოების პოლიტიკური და ფინანსური მხარდაჭერა აზიანებს ბუნებას და ადამიანის უფლებებს.

სპეციფიური რესურსები და ტერიტორიები მმართველობის სპეციფიურ რეჟიმს მოითხოვს, რაც არ არის აუცილებელი იყოს სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი ან კერძო. არსებობს საზოგადოებრივი მიწების რესურსების მემეჯმენტის სისტემა რომელიც დაკავშირებულია წყალთან, საკვებთან, ნათესებთან, ტყეებთან, სამოვრებთან და ბევრ სხვა რესურსებთან და ინფორმაციულ სისტემებთან მთელს მსოფლიოში, სადაც გადაწყვეტილებები მიიღება როგორც ადგილობრივი, ისე რეგიონალური მასშტაბით. მრავალი მათგანი სასტიკ ზეწოლას განიცდის პრივატიზაციისა და ბაზრის აქტორების მხრიდან. რეალური უფლებამოსილება მოითხოვს ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების ახალ კულტურას, რომელთა ღირებულებები სცდება კონსუმერიზმს. სამაგიეროდ ისინი ფოკუსირებულნი არიან გაზიარებაზე, სათემო მიწების დაბრუნების მოთხოვნაზე ან მათ დაცვაზე, და მრავალ ქვეყანაში თავიდან სწავლობენ „სათემო მიწების ფლობის“ ფორმებს.

6. რა არის შემდეგი?

პროცესი, რომლის შედეგადაც ეს მემორანდუმი შედგა ძალზე საინტერესო, გამოწვევებით აღსავსე და შთამაგონებელი იყო. ის ცოდნა, პერსპექტივები, ხედვები და სტრატეგიები, რაც ამ პროცესში წარმოიქმნა, მხოლოდ დასაწყისია და არა დასასრული გლობალური დიალოგისა რესურსების სამართლიანობაზე. იმედია, შემოთავაზებული ახალი თვალსაზრისი და ნორმატიული ბაზა სხვებსაც შთააგონებს დაინტერესდეს ამ მემორანდუმით, განავითაროს იგი და გადაიტანოს მისი ქვეყნისა თუ რეგიონის კონტექსტში. იგივე აგრეთვე შთააგონებს მათ, ვინც ეძებს პრობლემების გადაჭრის გზებს საერთაშორისო დონეზე.

წაიკითხავთ ახალ ამბებს ხვალ? იმის მიხედვით, თუ მსოფლიოს რომელ ქვეყანაში იმყოფებით, შეიძლება გაიგოთ ამბები ევროპაში საკვების კოოპერატივის შესახებ, ბრიუსელში სათემო მიწების ტრასტის, ჩრდილო ამერიკაში ბიტუმოვანი ქვიშის მილსადენის შეჩერების, ახლო აღმოსავლეთში და ჩრდილოეთ აფრიკაში წყლის საკითხებთან დაკავშირებით ტრანსსასაზღვრო კოლაბორაციის, ტორონტოში ხალხით გადატვირთული მწვანე კორიდორის, ცენტრალურ ამერიკაში წიაღისეული საბადოს აკრძალული ზონის ან აღმოსავლეთ ევროპაში უსაფრთხო ენერგომომარაგებაზე გადასვლის შესახებ. არა აქვს მნიშვნელობა სად ცხოვრობთ ან მუშაობთ – ახალი ამბები უკეთეს მომავალზე უკვე ჩვენს გარშემო ტრიალებს. იმედია ეს სიახლეები უფრო ხელშესახები გახდება მთელს მსოფლიოში და ნაბიჯ–ნაბიჯ მიგვაახლოვებს ჩვენს წარმოსახვებში არსებულ მომავალთან.